

LASTEN JA NUORTEN KOKEMA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SIIHEN LIITTYVÄ KIUSAAMINEN DIGITAALISESSA MEDIASSA

”Sain alastonkuvan, vaikka en sitä kysynyt enkä halunnut. Estin ihmisen sosiaalisessa mediassa ja olin aika hämilläni.”

Pelastakaa Lapset

TIIVISTELMÄ

Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa

Avainsanat: seksuaalinen häirintä, digitaalinen media, lapsi, nuori

Pelastakaa Lasten asiantuntijat ovat työssään kiinnittäneet huomiota lasten itseottamien ja lapsista otettujen seksuaalissävyytteisten kuvamateriaalien hallitsemattomaan leviämiseen ja päätymiseen epäasialliseen tai rikolliseen käyttöön. Pelastakaa Lapset halusi selvittää ilmiötä lasten kokemana. Tässä selvityksessä kartoitetaan lasten ja nuorten kokema seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa. Selvityksen päätavoitteena on tuottaa tietoa siitä, millaisia kokemuksia 12–17-vuotiailla lapsilla on nuorten välisestä seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta digitaalisessa mediassa. Selvitys pohjautuu kyselyyn, jonka Pelastakaa Lapset toteutti helmi-maaliskuussa 2018. Verkkopohjaiseen kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 3210 yläkoululaista ja lukiolaista.

Selvityksen päätulos on, että seksuaalinen häirintä digitaalisessa mediassa on 12-17 vuotiaiden lasten ja nuorten mukaan varsin yleistä. Lapset ja nuoret kertovat nähneensä toisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa. Tulosten mukaan seksuaalinen häirintä kohdistuu enemmän tyttöihin kuin poikiin. Lapset ja nuoret mieltävät seksuaalisen häirinnän ja siihen liittyvän kiusaamisen olevan yleisimmin vitsailua, mutta merkittävä osa pitää tekoja loukkaavina. Tulosten mukaan lapset ja nuoret tietävät, ettei alastonkuvia saa jakaa eteenpäin digitaalisessa mediassa. Toisaalta noin kolmannes lapsista ja nuorista oli tästä huolimatta saanut ikätovereiltaan puhelimeensa jonkun alastonkuvia tai videoita tai nähnyt ryhmäkeskusteluissa seksuaalissävyytteisen kuvamateriaalin jakamista. Tulokset osoittavat ristiriidan lasten ja nuorten asenteiden ja toiminnan välillä.

Tulosten mukaan lapset ja nuoret eivät kuvaa salaa eivätkä jaa salaa otettuja kuvia tai videoita juuri lainkaan. Noin kolmasosa lapsista ja nuorista on nähnyt kuvamateriaalia missä toisen lapsen kuvaa on muokattu seksuaaliseksi. Lapset ja nuoret lähettävät itsestään alastonkuvia yleisimmin silloin, kun he ovat seurustelusuhteessa. Lapset ja nuoret osaavat pääsääntöisesti toimia kohdatessaan seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa. Toisaalta merkittävä osa lapsista ja nuorista ei tiedä miten toimia tilanteessa. Lasten ja nuorten yleisin tapa toimia seksuaalista häirintää kokiessa on blokata tekijä ja kertoa tapahtuneesta kaverille. Häpeän tunne on keskeisin syy sille, etteivät lapset ja nuoret kerro seksuaalisesta häirinnästä aikuiselle. Toinen lasten ja nuorten vastauksista ilmenevä aikuiselle kertomisen este on mahdollinen digitaalisen median käyttörajoitus.

Lasten ja nuorten mielestä kouluissa ei tarjota riittävästi tietoa ja toimintaohjeita seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaalissävyytteisen kuvamateriaalin jakamisesta digitaalisessa mediassa. Lapset ja nuoret kertovat saaneensa vain vähän tietoa seksuaaliseen häirintään liittyvästä lainsäädännöstä, sekä siitä miten ja minne mahdollisesta seksuaalisesta häirinnästä voisi ilmoittaa.

Selvityksen perusteella voidaan todeta, että lapsille ja nuorille pitää tarjota lakitietoutta ja digitaitoja seksuaalisen kuvamateriaaliin, sen hallussapitoon, lataamiseen ja luvatta jakamiseen liittyen. Ilmiöön liittyvä terminologia ja lainsäädäntö on ajantasaistettava ja tarvitsemme lisää monitieteellistä tutkimusta ja ammatillista keskustelua lapsen oikeuksien toteutumisen turvaamisesta digitaalisessa mediassa. Pelastakaa Lapset hyödyntää selvitystä osana YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja Euroopan Neuvoston Lanzaroten sopimuksen toteutumisen arviointia Suomessa. Selvityksen tuloksien pohjalta tuotetaan tietoa lasten ja nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille, vanhemmille ja lapsille ja nuorille.

LASTEN SUOJELUA DIGITAALISESSA MEDIASSA

Lapsilla on oikeus tulla suojelluksi kaikenlaiselta väkivallalta, seksuaaliselta riistolta ja häirinnältä. Pelastakaa Lapset tekee laajaa kansainvälistä yhteistyötä lapsen oikeuksien toteutumiseksi ja toimii aktiivisesti lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi. Koulutuksen, vaikuttamistyön ja mediakasvatuksen avulla lisäämme lasten ja nuorten sekä lasten parissa työskentelevien ammattilaisten tietoisuutta lasten oikeuksista suojeluun digitaalisessa mediassa.

Pelastakaa Lapset ylläpitää Nettivihje-palvelua, mikä edistää ja nopeuttaa lasta seksuaalisoivan ja lapsen oikeuksia loukkaavan sekä laittoman lapsen seksuaaliväkivaltaa todistavan kuvamateriaalin poistumista digitaalisesta mediasta. Nettivihje välittää tiedon kaikesta laittomaksi arvioidusta aineistosta ja toiminnasta Keskusrikospoliisille. Nettivihje on osa International Association of Internet Hotline, INHOPE-verkoston, joka koordinoi yli 50 vihjepalveluyksikköä 45 maassa. Verkoston tehtävänä on edistää lapsiuhrien nopeaa tunnistamista välittämällä tietoa sekä kansallisesti Keskusrikospoliisiin, että kansainvälisesti poliisijärjestö Interpoliin. Nettivihje toimii Pelastakaa Lasten kotimaan ohjelman tavoitteiden mukaisesti ja yksikön toiminta on osa Euroopan Unionin osittain rahoittamaa Suomen Safer Internet (Finnish Safer Internet Centre, FISIC) –toimintaa. FISIC tavoitteena on edistää lasten ja nuorten turvallisuutta digitaalisessa mediassa. Tämä selvitys on tehty osana FISIC - toimintaa ja Tiukula Säätio on rahoittanut selvityksen toteuttamista.

Digitaalista mediaa käytetään yhä useammin lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Lasten suojelu ja Nettivihjeen asiantuntijoilla on laaja-alaista osaamista lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisevästä työstä, seksuaaliväkivallan aiheuttamien traumojen psykoterapeuttisesta hoidosta, lastensuojelusta, psykososiaalisesta tuesta ja kriisityöstä. Asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota erityisesti siihen, että lasten itseottamat seksuaalissävytteiset kuvamateriaalit ovat levinneet hallitsemattomasti epäasialliseen tai rikolliseen käyttöön. Pelastakaa Lapset näkee tärkeäksi selvittää lasten ja nuorten kokemuksia digitaaliseen mediaan liittyvästä seksuaalisesta viestittelystä, seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta. Selvityksen tuloksia hyödynnetään osana YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja Euroopan Neuvoston Lanzaroten sopimuksen toteutumisen arviointia Suomessa. Selvityksen pohjalta koulutetaan ammattilaisia ja tuotetaan koulutusmateriaalia.

Tämän selvityksen ovat toteuttaneet Pelastakaa Lasten asiantuntijat Hanna-Leena Laitinen, Sari Valoaho, Minna Kylmälahti ja erityisasiantuntija Nina Vaaranen-Valkonen. Tutkimusassistenttina toimi Tuomas Sarparanta. Pelastakaa Lapset kiittää Tiukula Säätiota ja jokaista kyselyyn osallistunutta koulua, rehtoria, opettajaa ja lasta ja nuorta.

SISÄLLYSLUETTELO

1 SELVITYKSEN TARKOITUS JA ILMIÖN KUVAUS	5
1.1 Sexting - seksuaalissävyytteisen kuvamateriaalin ja viestien lähettäminen ja vastaanottaminen	5
1.2 Seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen	5
1.3 Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta ja lapsen seksuaalisointi	5
1.3.1 Lasta seksuaalisoiva kuvamateriaali digitaalisessa mediassa	6
1.3.2 Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin - grooming	8
1.3.3 Seksuaalisilla kuvilla kiristäminen - sextortion	8
2 KYSELYN TOTEUTUS	
2.1 Kysely pohjautuu deShame -tutkimukseen	10
2.2 Aineisto koostuu yli 3000 vastauksesta	10
3 KESKEISET TULOKSET	12
3.1 Snapchat ja Instagram ovat suosituimpia	12
3.2 Kolmannes kertoi nähneensä seksuaalista häirintää	13
3.3 Kuvamateriaalin lähettäminen ja pyytäminen on melko hyväksyttävää	15
3.4 Tytöille lähetetään kuvamateriaalia poikia useammin	18
3.5 Kaverille kerrotaan, aikuiselle harvemmin	21
3.6 Seksuaalinen häirintä ja kiusaaminen hävettää	23
3.7 Tietoa tarvitaan lisää	28
3.8 Johtopäätökset	31
MITEN TURVAAMME LAPSEN OIKEUKSIEN TOTEUTUMISEN DIGITAALISESSA MEDIASSA?	32
ASIAANTUNTIJOIDEN VINKIT	36
Summary	38
Sammanfattning	39
LIITTEET	40
Liite1: Kyselylomake	40
LÄHTEET	56

1 SELVITYKSEN TARKOITUS JA ILMIÖN KUVAUS

Tämän selvityksen tarkoituksena on kartoittaa lasten ja nuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa. Selvityksen päätoimiteena on tuottaa tietoa siitä, millaisia kokemuksia 12 - 17 vuotiailla on keskinäisestä seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta digitaalisessa mediassa. Tässä selvityksessä määritellään yleisimmät lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan liittyvät käsitteet. Selvityksen tuloksien pohjalta tuotetaan tietoa lasten ja nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille, vanhemmille ja lapsille ja nuorille itselleen.

1.1 SEXTING - SEKSUAALISSÄVYTTTEISEN KUVAMATERIAALIN JA VIESTIEN LÄHETTÄMINEN JA VASTAANOTTAMINEN

Sextingillä tarkoitetaan yleisesti nuorten toisilleen lähettämiä seksuaalissävyytteisiä kuvia, videoita tai viestejä. Sexting-kuvat ja -videot ovat seksuaalisuuteen vihjailevia ja niissä esiintyy seksuaalissävyytteistä poseerausta, toimintaa tai seksuaalissävyytteistä sanallista viestintää. Nuoret ovat kuvamateriaalissa alasti tai puolialastomana esimerkiksi alusvaatteissa tai muissa paljastavissa asusteissa. Sextingiin liittyvät viestit voivat sisältää seksuaalissävyytteisiä emojeita, pyyntöjä seksuaalisen kuvamateriaalin lähettämiseksi tai niin sanottua vaihtokauppaa kuvamateriaalista. Nuoruudessa luodaan käsitys ja strategia sille, mitä seksuaalisuus on ja miten sitä on tapana, kuuluu tai saa toteuttaa (Rinkinen 2012).

Seksuaalisesti rohkean ja paljastavan kuvamateriaalin harkitsematon jakaminen internetissä lisää merkittävästi seksuaalisen häirinnän ja kaltoinkohtelun riskiä. (Sørensen & Knudsenin 2007, 29). Nuoret jakavat seksuaalista kuvamateriaalia usein vapaaehtoisesti esimerkiksi seurustelusuhteissa. Tutkimustulosten mukaan nuoret kokevat vapaaehtoisen sextingin pääsääntöisesti myönteisenä ja seurustelusuhdetta vahvistavana (Scholes-Balog, Francke & Hemphill 2016; Korkala & Virtanen 2016.) Toisaalta on huomioitava, että sexting määritellään tutkimuksissa hyvin eri tavoin, mikä tekee tulosten vertailun vaikeaksi (Livingstone & Mason 2015, 41). Tutkijoiden (2017) mukaan on tärkeää erottaa aktiivinen ja vapaaehtoinen sexting passiivisesta ja mahdollisesti vastentahtoista seksuaalisen kuvamateriaalin ja viestien vastaanottamisesta (Kosenko, Luurs, Binder 2017; Nielssen, Paasonen & Spisak 2015; Livingstone & Mason 2015.) Mikäli sextingiin liittyy kiusaamista ja painostamista teko voi täyttää seksuaalisen häirinnän tunnusmerkistön laissa.

1.2 SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SIIHEN LIITTYVÄ KIUUSAAMINEN

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat tasa-arvolain mukaan syrjintää ja sellaisenaan kiellettyä (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 7 §). Seksuaalisen kuvamateriaalin lähettäminen lapselle on seksuaalista häirintää ja se saattaa olla joissakin tilanteissa myös rikos (Rikoslaki 24.luku 8 §; Rikoslaki 24.luku 9 §).

Seksuaalinen häirintä voi sisältää monenlaisia tekoja, kuten halventavia ja vihjailevia puheita, seksuaalisia eleitä, ilmeitä tai se voi olla seksuaalissävyytteistä nimittelyä tai koskettelua. Digitaalisessa mediassa seksuaalinen häirintä sisältää seksuaalissävyytteisten sivustojen, kuvien, videoiden, kommenttien ja viestien jakamista. Häirintä on tyyppillisesti luonteeltaan toistuvaa, mutta myös yksittäinen tai huumoriksi tarkoitettu tahaton teko tai toiminta voi täyttää seksuaalisen häirinnän tunnusmerkistön laissa. Tasa-arvolain mukaan tahaton teko voidaan tulkita häirinnäksi, jos sen vaikutukset ovat syrjiviä ja henkilö kokee teon tai toiminnan ei-toivottuna (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 7 §).

Seksuaaliseen häirintään voi liittyä myös kiusaamista. Kiusaamisella tarkoitetaan tiettyyn henkilöön toistuvasti kohdistuvaa tarkoituksellisen vihamielistä käyttäytymistä. Kiusaaminen on vallan tai voiman väärinkäyttöä asetelmassa, jossa kiusaaja useimmiten on jo jollain tavoin kiusattua vahvempi. Voimasuhteiden ero voi perustua ikään, sukupuoleen, fyysisiin ominaisuuksiin tai asemaan ryhmässä. (Salmivalli 2003, 11.) Aikuinen käyttää aina väärin valtaa ja voimaansa kohdistessaan lapseen seksuaalista häirintää.

1.3 LAPSIIN KOHDISTUVA SEKSUAALIVÄKIVALTA JA LAPSEN SEKSUALISOINTI

Lapsen kohdistuva seksuaaliväkivalta on laaja käsite, joka tarkoittaa kaikkia niitä seksuaalisia tekoja, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta (LOS, art.34). Teot voivat sisältää ahdistelua, lähentelyä, koskettelua, pakottamista kosketteluun sekä painostamista tai pakottamista seksuaalisiin tekoihin (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Nuorisatervetieteen tutkimuskeskus 2016.) Lapsiin kohdistuvalle seksuaalivä-

kivallalle on Suomen rikoslaisissa useita nimikkeitä kuten seksuaalinen ahdistelu, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta sekä raiskaus ja törkeä raiskaus (Rikoslaki 20.luku 509/2014).

Läketieteen määritelmä lapsen kohdistuvalle seksuaaliväkivallalle on teko, jossa aikuinen tai uhriaan vanhempi lapsi on vuorovaikutuksessa tai kontaktissa lapseen tavalla, jonka tavoitteena on tekijän saama seksuaalinen tyydytys, ja joka on omiaan vahingoittamaan lapsen normaalia kehitystä (Käypä Hoito, Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tutkiminen 2014; Korkman, Laajasalo, Finnilä, Oksanen & Aronen 2012). Rikoslaki määrittelee lapsen kohdistuvan seksuaaliväkivallan teoksi, missä henkilö koskettamalla tai muulla tavoin tekee kuuttatoista vuotta nuoremmalle lapselle tai alle 18-vuotiaalle (jos kyseessä on huoltaja tai henkilö, josta lapsi on erityisen riippuvainen) seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan tämän kehitystä, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon (Rikoslaki 20.luku, 6§ & 7§). Teot voivat sisältää esimerkiksi koskettelua, johdattelua tai pakottamista suutelemiseen, suuseksiin yhdyntään tai lapsen altistamista katsomaan seksuaalista toimintaa (Rikoslaki 20. luku, 5§). Seksuaaliväkivalta määritellään rikoslaisissa törkeäksi, jos teko tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla tai jos se on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tuntemansa erityisen luottamuksen tai muuten tekijästä riippuvaisen asemansa vuoksi. (Rikoslaki 20.luku, 6§ & 7§). Seksuaaliväkivalta on erityisen traumatisoiva väkivallan muoto, jolla on pitkäkestoiset haitalliset seuraukset lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016).

Lastensuojelussa lapsen kohdistuneissa seksuaaliväkivaltarikosepäilyissä sovelletaan useita lakeja, joista tärkeimmät ovat rikoslaki ja lastensuojelulaki. Ammattihenkilöillä kuten esimerkiksi opettajilla, terveydenhuollon ammattilaisilla ja nuorisotoimella on erillinen velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi (Lastensuojelulaki 24§.) Ilmoitusvelvollisen pitää aina ilmoittaa sekä poliisille että sosiaaliviranomaiselle lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivaltaepäilystä. Rikoslain mukaan myös lapseen kohdistuva seksuaalirikoksen yritys on rangaistavaa (Rikoslaki 39/1889 luvut 20-21) ja lapsen tarvitsemat seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyn epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut on järjestettävä kiireellisinä. Lastensuojelulain mukaan terveydenhuollon on annettava lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestettävä lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalveluja lapselle (Lastensuojelulaki 3.luku, 15§). Lastensuojelulain mukaan lapsi on alle 18-vuotias henkilö (Lastensuojelulaki 1.luku, 6§) ja lapsen etua arvioitaessa on aina kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapsen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden (Lastensuojelulaki 1.luku, 4§.) Lastensuojelun on oltava laadukasta ja taattava lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa apu ja tuki (Lastensuojelulaki 3.luku, 11§.)

On tärkeää huomioida, että laissa määriteltyjen ilmoitusvelvollisten ammattihenkilöiden ohella kenen tahansa on suositeltavaa tehdä lastensuojeluilmoitus silloin, kun lapsesta on huoli. Pelastakaa Lasten mukaan lastensuojeluilmoitus on aina pyyntö lapsen auttamiseksi. Lapsen kohdistuvan seksuaaliväkivallan lisäksi muita vakavia lastensuojelullisia huolia ovat lapseen kohdistuva seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen, sekä lapsesta levinnyt ja väärinkäytetty seksualisoiva kuvamateriaali digitaalisessa mediassa (katso COPINE-asteikko 4-5 sivulla 7).

1.3.1 LASTA SEKSUALISOIVA KUVAMATERIAALI DIGITAALISESSA MEDIASSA

Digitaalinen media liittyy yhä useimmin lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin. Sen välityksellä on helppo olla yhteydessä lapsiin, lähettää viestejä ja ottaa sekä jakaa erilaista seksuaalista kuva- ja videomateriaalia. Tilastojen mukaan lapsia sisältävän seksuaalissävytteisen kuvamateriaalin osuus digitaalisessa mediassa on kasvanut merkittävästi viime vuosina (INHOPE, 2017). Kuvamateriaali luokitellaan yleisesti niin kutsutun COPINE asteikon (Combating Paedophile Information Networks in Europe) mukaisesti (Quale 2008).

Lasta seksualisoivalla kuvamateriaalilla tarkoitetaan yleisesti kuvamateriaalia, jotka on tuotettu tyydyttämään aikuisen seksuaalisia tarpeita. Lievimmillään (COPINE asteikko 1-3) kuvamateriaali liittyy arkipäiväisiin lapsista otettuihin alastomiin tai puolialastomiin kuviin esimerkiksi rannalta tai saunasta. Kuvien yhteyteen voidaan liittää seksuaalisia kommentteja tai kuva kohdistuu lapsen genitaalialueelle. Väärinkäytettynä arkipäiväiset lasten ja nuorten kuvat saatetaan liittää myös aikuispornografista materiaalia sisältävän kuvamateriaalin yhteyteen. Lasten ja nuorten itsensä ottamia seksuaalisia kuvia ja videoita käytetään myös osana aikuisille suunnattuja pornografisia sivustoja ja kuvamateriaali saattaa levitä laajalle (Jakobsen 2015).

Lasta seksualisoivassa kuvamateriaalissa (COPINE asteikko 4-5) aikuinen on pukeutunut tai asettanut lapsen esimerkiksi eroottisiin ja paljastaviin aikuisten asusteisiin, asentoihin tai muuten lapsen ikätasolle sopimattomaan kontekstiin. Lapsen seksuaalista väkivaltaa todistava kuvamateriaali (COPINE asteikko 6-10) on todiste lapseen kohdistuvasta vakavasta seksuaalirikoksesta. Poliisille nämä kuvat ovat todistusaineistoa rikoksesta ja tärkeä osa lapsiuhrien tunnistamista ja pelastamisprosessia.

COPINE ASTEIKKO

1 ARKIPÄIVÄN KUVAMATERIAALI (KUVAT JA VIDEOT):

Kuvamateriaalissa arkipäivän tilanteista tavallisissa konteksteissa tai lapsia alusvaatteisillaan/uimapuviissa ei-seksuaalisissa tilanteissa.

2 ALASTON- TAI TAIDEKUVAT:

Kuvamateriaalia alastomista tai puolialastomista lapsista, ei-seksuaalisissa kontekstissa, esimerkiksi kuvamateriaali nudistileireiltä, taidekuvat lapsista.

3 TIRKISTELYKUVAT:

Salaa otettu kuvamateriaali vähäpukeisista tai puolialastomista lapsista arkisissa tilanteissa esimerkiksi leikkipuistossa tai rannalla. Kuvien fokus kohdistettu usein lapsen päällä oleviin alusvaatteisiin tai suoraan genitaalialueelle.

4 POSEERAUKSET:

Tarkoituksella luotu kuvamateriaali, jossa lapset poseeraavat kameralle joko vaatteet päällä, puolialastomina tai alastomina.

5 EROOTTISET POSEERAUKSET:

Tarkoituksella luotu kuvamateriaali, jossa lapset poseeraavat kameralle joko vaatteet päällä, puolialastomina tai alastomina. Kuvissa lapsi on asetettu seksuaalisesti vihjaileviin tai eroottisiin asentoihin.

6 PALJASTAVAT EROOTTISET POSEERAUKSET:

Tarkoituksella luotu kuvamateriaali, jossa fokus kohdistuu lapsen paljaaseen genitaalialueeseen tai peräaukkoon. Lapset saattavat olla osittain puettuja tai kokonaan alastomia.

7 SEKSUAALINEN TOIMINTA:

Kuvamateriaali, jossa esiintyy yksi tai useampi lapsi, mutta ei aikuisia. Kuvamateriaalissa oleva toiminta esittää seksuaalista koskettelua, itsetyydytystä, suuseksiä tai yhdyntää.

8 SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ:

Kuvamateriaali, jossa aikuinen käyttää lasta oman seksuaalisen tyydytyksen saamiseksi. Kuvissa esimerkiksi aikuinen koskettelee lapsen kehoa tai lapsi koskettelee aikuisen genitaaleja.

9 TÖRKEÄ SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ:

Kuvamateriaali, jossa lapsi on aikuisen seksuaalisen hyväksikäytön kohteena. Kuvissa oleva toiminta esittää esimerkiksi yhdyntää, suuseksiä tai masturbaatiota.

10 SADISTINEN JA RAAKA SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ:

Kuvamateriaali, joissa lasta kohdellaan väkivaltaisesti ja lapselle tuotetaan kipua, esim. sidotaan, lyödään, piiskataan seksuaalisessa tilanteessa tai kuvia, joissa lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä on mukana eläin.

Kuvien väärinkäyttäjille lapsia seksualisoivalla ja toisaalta selkeästi laittomalla kuvamateriaalilla on erilaisia käyttötarkoituksia. Lapsista seksuaalisesti kiinnostuneet henkilöt käyttävät lasta seksualisoivia kuvia ja laitonta kuvamateriaalia tyydyttääkseen seksuaalisia tarpeitaan. Kuvamateriaalia käytetään myös lapsen houkuttelemiseksi seksuaaliin tarkoituksiin. Lasta seksualisoiva kuvamateriaali voi vahvistaa lapsista seksuaalisesti kiinnostuneiden henkilöiden ajatusvääristymiä lapsista seksuaaliobjektina. Heille kuvamateriaali tarjoaa selityksen ja perustelun lasta vahingoittavalle toiminnalle saaden toiminnan tuntumaan sallitulta ja ei-haitalliselta. (Seksuaalinen kiinnostus lapsiin – Omahoito, 2018.) Rikolliset tavoittelevat lasta seksualisoivalla ja laittomalla kuvamateriaalilla taloudellista hyötyä. Niin Suomen Keskusrikospoliisin kuin kansainvälisten poliisijärjestöjen INTERPOL:in ja EUROPOL:in (2018) mukaan laittomista lasten

seksuaalisista kuvista ja videomateriaaleista maksetaan suuria summia.

Pelastakaa Lapset puolustaa lapsen oikeuksien toteutumista ja lapsen oikeus suojeluun menee aina aikuisen seksuaalioikeuksien edelle. Yhdenkään aikuisen ei tule hyödyntää lapsista otettuja kuvia oman seksuaalisen tyydytyksen saamiseksi. Lasta seksualisoiva kuvamateriaali on lievimmilläänkin vastoin lapsen oikeuksia ja etua.

Ilmoita, älä sivuuta.

www.nettivilje.fi

1.3.2 LAPSEN HOUKUTTELEMINEN SEKSUAALISIIN TARKOITUKSIIN - GROOMING

Grooming tarkoittaa aikuisen tietoista ja tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään seksuaaliseen kontaktiin lapsen kanssa tai houkutellaan lapsi toimimaan seksuaalisella tavalla (Webster et al. 2012; Rikoslaki 20. luku 8 b §). Seksuaalisen hyväksikäytön valmisteluun sisältyvät kaikki sellaiset teot, sanat ja viestit, joita hyväksikäyttöön tähtäävä henkilö kohdistaa lapseen ja tarvittaessa myös tämän lähipiiriin kuuluviin henkilöihin. Groomingiin kuuluu myös vaihtoehtoisten selitysten luominen tekojen seksuaalisen merkityksen mitätöimiseksi ja mahdollisen paljastumisen uhan tai epäilyjen varalta (Sørensen 2015: 44; Pelastakaa Lapset ry 2011).

Groomingissa hyväksikäyttöön pyrkivä aikuinen ottaa yhteyttä lapseen ja luo luottamuksellisen suhteen ja olosuhteet, joissa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on mahdollista. Digitaaliseen mediaan liittyvässä groomingissa aikuinen voi olla lapselle tuttu, mutta on yleistä, että tekijä on ennestään tuntematon ja hänellä on kohteena samankaltaisesti useita lapsia (Sørensen 2015:37).

Yhteydenoton ja luottamuksellisen suhteen tarkoituksena voi olla seksuaalinen hyväksikäyttö joko verkossa tai kasvokkain fyysisessä kontaktissa. Tekijä saattaa houkutella lasta osallistumaan seksuaalissävyytteiseen keskusteluun digitaalisessa mediassa, välittämään itsestään intiimiä kuvamateriaalia tai hän johdattaa lasta tapaamisen tavoitteenaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Tekijä on usein yhteydessä lapseen systemaattisesti ja pitkäjänteisesti. Usein tekijä ujuttaa seksuaalissävyytteistä sisältöä osaksi arkipäiväistä keskustelua (Webster et al. 2012; Pelastakaa Lapset ry 2013). Yhteydenpito voi olla luonteeltaan myös suoraa ja nopeaa seksuaalista kommentointia, jonka tavoitteena on hämmentää ja houkutella lapsi yllättäen spontaaniin seksuaaliseen vuorovaikutukseen (Elliot 2017, 83.)

Lapselle ja nuorelle digitaalinen toimintaympäristö on erottamaton osa elämää (Livingstone 2009.) Lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen kuuluu kiinnostus seksuaalisuuteen (Rinkinen 2012; Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010.) Lapsi saattaa hakeutua ja osallistua digitaalisessa mediassa vuorovaikutukseen uteliaisuudesta, jännityksestä tai vuorovaikutuksessa koetun hyväksynnän ja ymmärryksen vuoksi. Aikuinen saattaa esiintyä digitaalisessa mediassa tekaistulla käyttäjäprofiililla esittäen itse lasta tai nuorta. Lapsi tai nuori saattaa olla aidosti ihastunut valheellista profiilia käyttävään aikuiseen. Kahdenvälisessä vuorovaikutuksessa aikuisen toteuttama toiminnan normalisointi, lapsen käsityksen vääristäminen ja tunteisiin vetoaminen tekevät lapselle tilanteesta irrottautumisen usein vaikeaksi (Laitinen 2007:34; Lampainen 2011). Puutteellinen ymmärrys seksuaaliseen vuorovaikutukseen liittyvistä riskeistä voi altistaa lapsen hyväksikäytölle verkkoympäristöissä (Webster et al. 2012). Tapahutumien todellisen luonteen valjettuakin lapsen kokema häpeä, syyllisyys ja pelko saattavat edelleen estää kerto-

misen ja ilmoittamisen läheisille aikuisille tai viranomaisille (Lampainen 2011).

Aikuisen lapseen kohdistama seksuaalinen teko on rikos myös digitaalisessa mediassa. Aikuisen seksuaalissävyytteinen keskustelu alle 16-vuotiaan lapsen kanssa saattaa täyttää rikoksen tunnusmerkistön (Hirvelä 2006, 59-60). Lapsi on kyvytön ymmärtämään groomingin tai muun aikuisen lapseen kohdistaman seksuaalisen toiminnan hyväksikäyttävää ja rikollista luonnetta.

1.3.3 SEKSUAALISILLA KUVILLA KIRISTÄMINEN - SEXTORTION

Seksuaalisilla kuvilla ja videoilla kiristäminen tapahtuu usein lapsen tai nuoren itse ottamien seksuaalisten tai alastonkuvien avulla. Kiristämisen taustalla voi olla yksittäinen henkilö tai se voi tapahtua osana laajempaa rikollista toimintaa, jopa järjestäytynyttä rikollisuutta. Kiristäjien tavoitteena on saada lapsiuhri tekemään seksuaalisia tekoja, palveluksia tai lähettämään lisää seksuaalista kuvamateriaalia tai rahaa (Europol 2017).

Teknologia mahdollistaa kuvilla kiristämisen ja niiden kiertoon laittamisella kiristämisen lasten ja nuorten seksuaalisessa hyväksikäytössä (Hamilton-Giachritsis et al. 2017). Seksuaalisella kuvamateriaalilla kiristäminen etenee yleensä siten, että lasta tai nuorta houkutellaan lähettämään itsestään seksuaalissävyytteistä, paljastavaa kuva- tai videomateriaalia. Tämän jälkeen lasta uhkailaan ja kiristetään ottamaan ja lähettämään lisää seksuaalisia kuvia. Lapselta saatetaan kiristää myös rahaa uhkailemalla kuvan levittämällä. Kiristäjät voivat esimerkiksi uhkailla jakavansa arkaluonteisia kuvia sosiaalisessa mediassa uhrin läheisille, kaveripiirille kouluun tai vanhemmille. Vakavimmissa tapauksissa tekijä painostaa lasta tekemään seksuaalisia tekoja ja lähettämään seksuaalista kuvamateriaalia itsestään uhkailemalla vahingoittaa lasta tai hänen vanhempiaan (Europol 2017; Pelastakaa Lapset 2016).

Aikuisen on erittäin tärkeää tunnistaa, että häpeä ja syyllisyyden tunne sekä pelko kuvien leviämisestä tai vanhempien vahingoittamisesta saa lapsen valitettavan usein suostumaan kiristäjän vaatimukseen (Europol 2017.) Lapset kertovat harvoin tapahtuneesta aikuisille, vaikka kyseessä on rikos, mistä pitää ilmoittaa poliisille. Aikuisen pitää tehdä rikosilmoitus, mikäli hänen lapsensa on joutunut uhriksi.

“ Vähäpukeisten tai seksuaalissävyytteisten kuvien lähettäminen ja vastaanottaminen sisältää aina riskin kuvien väärinkäytölle. Poliisille päätyy paljon tapauksia, joissa alaikäisten seksuaalinen kuvamateriaali on osana rikostutkintaa. Digitaalinen media liittyy yhä useammin lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin.

– **Maria Rossi**, rikosylikonstaapeli, CSE- tiimi/KRP kyberrikostorjuntakeskus

“ Lapset oppivat tekniikan käytön hetkessä, mutta eivät automaattisesti sitä, miten netissä toimitaan turvallisesti. Tässä vanhemmilla on suuri vastuu.

– **Nina Vaaranen-Valkonen**, erityisasiantuntija

2. KYSELYN TOTEUTUS

Pelastakaa Lapset selvitti helmi-maaliskuussa 2018 tehdyllä kyselyllä 12-17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemuksia digitaalisessa mediassa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta. Selvityksen kohderyhmän valinta perustuu kvalitatiiviseen kirjallisuuskatsaukseen, Project deSHAME-hankkeen (Project deSHAME 2017) tuloksiin sekä Lasten suojele ja Nettivihje asiantuntijoiden asiantuntijuuteen lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta digitaalisessa mediassa. Tämän selvityksen keskiössä on aineisto, joka on kerätty kvantitatiivisin tutkimusmenetelmin.

2.1. KYSELY POHJAUTUU DESHAME-TUTKIMUKSEEN

Kyselylomakkeen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnettiin Iso-Britanniassa, Tanskassa ja Unkarissa toteutettua Project deSHAME –yhteishankkeen materiaalia ja kyselylomaketta. Hankkeessa selvitettiin 13–17-vuotiaiden kokemuksia digitaalisessa mediassa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä. Project deSHAME:n englanninkielinen kyselylomake käännettiin suomeksi ja kysely toteutettiin kouluissa sähköisen Webropol-kyselylomakkeen avulla (Project deSHAME 2017).

Lapset ja nuoret vastasivat kyselylomakkeeseen opettajan valvonnassa koulupäivän aikana. Kyselylomakkeen alussa lapsille määriteltiin mitä seksuaalisella häirinnällä ja alastomilla tai puolialastomilla kuvilla tarkoitetaan (katso luku 1.). Määritelmät toistettiin myös niiden kysymysten yhteydessä, joissa nuorilta kysyttiin omakohtaisia kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä verkossa. Kyselyä tehdessä huomioitiin, että osa kysymyksistä saattoi herättää epämiellyttävien muistojen ja tunteiden aktivoitumista lapsissa. Lapsia ja nuoria ohjeistettiin kyselyn ohessa hakemaan apua mahdollisiin kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän kokemuksiin. Kyselyssä kerrottiin erilaisista palveluista, joista lasten ja nuorten on mahdollista saada lisätietoa ja tukea mahdollisiin seksuaalisen häirinnän ja kiusaamisen kokemuksiin (liite 1.). Opettajille lähetettiin opetusmateriaalia aiheen käsittelemiseksi oppitunnilla. Opetusmateriaalissa kerrottiin seksuaalisesta häirinnästä ilmiönä ja jaettiin hyväksi havaittuja tapoja oppilaiden kanssa keskusteluun. Lisäksi opettajille annettiin tiedote auttavista tahoista, jonka he halutessaan voisivat jakaa kyselyyn vastanneille oppilaille tarpeen mukaisesti.

2.2 AINEISTO KOOSTUU YLI 3000 VASTAUKSESTA

Tämän selvityksen kvantitatiivinen aineisto (N= 3210) on kerätty kyselylomakkeella (liite 1). Kyselyyn osallistuneet oppilaitokset valittiin Tilastokeskuksen oppilaitosrekisterin ja hakukonehaun avulla. Jokaisesta Suomen maakunnasta valittiin, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, isoimmat suomenkieliset oppilaitokset, joissa oli yläkoululaisia tai lukiolaisia. Valittuja oppilaitoksia oli 547 kappaletta ja näiden oppilaitosten rehtoreille lähetettiin sähköpostilla tiedustelu oppilaitoksen halukkuudesta osallistua kyselyyn. Oppilaitoskohtainen linkki ja salasanat lähetettiin rehtoreille koulukohtaisen kyselylomakkeen avaamiseksi. Kouluille tarjottiin mahdollisuus myös paperilomakkeilla vastaamiseen. Ainoastaan yksi yläkoululuokka vastasi kyselyyn paperilomakkeilla. Kysely toteutettiin nimettömästi ja luottamuksellisesti siten, ettei vastauksia ole mahdollista yhdistää yksittäiseen vastaajaan.

Verkkolomakepohjainen kysely toteutettiin 16 eri maakunnan 38 oppilaitoksessa helmi-maaliskuussa 2018. Näistä oppilaitoksista 23 oli yläkouluja tai yhtenäiskouluja ja 15 lukioita. Kyselyn ulkopuolelle jäivät alakoulut, erityiskoulut, ammattikoulut ja aikuislukiot. Kysely toteutettiin vain suomenkielisissä kouluissa ilman satunnaisotantaa, joten aineisto on näyte. Kyselyn tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia Suomen yläkoululaisia ja lukiolaisia. Tulokset antavat kuitenkin merkittävää ja ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kokemuksista.

Kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 3210 lasta ja nuorta, joista noin 40 prosenttia oli tyttöjä. Noin 10 prosenttia valitsi vaihtoehdon jokin muu tai jätti vastaamatta kysymykseen sukupuolesta (taulukko 1). Tyttö- ja poikavastaajien osuudet ovat lähes samat sekä yläkoululaisten että lukiolaisten kohdalla (taulukko 2.), sillä tämän kyselyn tuloksissa on pääasiassa huomioitu ne vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa tyttö tai poika. Rajaus on tehty ensisijaisesti siksi, koska moni lapsi ja nuori oli vastannut muuta sukupuolta koskevaan kysymykseen pilaillen, jolloin on mahdotonta arvioida muun sukupuolisten lasten ja nuorten todellista määrää kyselyssä ja silloin tulokset eivät ole luotettavia. Toinen valinnan peruste on tulosten vertailukelpoisuus Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyn (2017) tulosten kanssa. Kouluterveyskyselyssä sukupuolella on tärkeä merkitys erottelevana taustamuuttujana tarkasteltaessa seksuaalisen häirinnän yleisyyttä ja siihen liittyviä kokemuksia sukupuolten välillä (Ikonen & Halme 2018; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, kouluterveyskysely 2017).

TAULUKKO 1. KYSELYYN VASTANNEIDEN OSUUDET SUKUPUOLEN JA KOULUASTEEN MUKAAN (N=3210)

Sukupuoli	7-9.-luokkalaiset	Lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat	Yläkoululaiset ja lukiolaiset yhteensä
Tyttö	861 (51 %)	857 (56,3 %)	1718 (53,5 %)
Poika	621 (36,8 %)	556 (36,6 %)	1177 (36,7 %)
Jokin muu	148 (8,8 %)	65 (4,3 %)	213 (6,6 %)
Ei vastannut	59 (2,5 %)	43 (2,8 %)	102 (3,2 %)
Yhteensä	1689	1521	3210

TAULUKKO 2. SUKUPUOLENSA TYTÖKSI TAI POJAKSI MÄÄRITELLEIDEN VASTAAJIEN OSUUDET KOULUASTEITTAIN (N=2895)

Sukupuoli	7-9.-luokkalaiset	Lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat	Yläkoululaiset ja lukiolaiset yhteensä
Tyttö	861 (58,1 %)	857 (60,7 %)	1718 (59,3 %)
Poika	621 (41,9 %)	556 (39,3 %)	1177 (40,7 %)
Yhteensä	1482	1413	2895

Kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista
25 prosenttia tytöistä ja **20 prosenttia** pojista seurustelee.

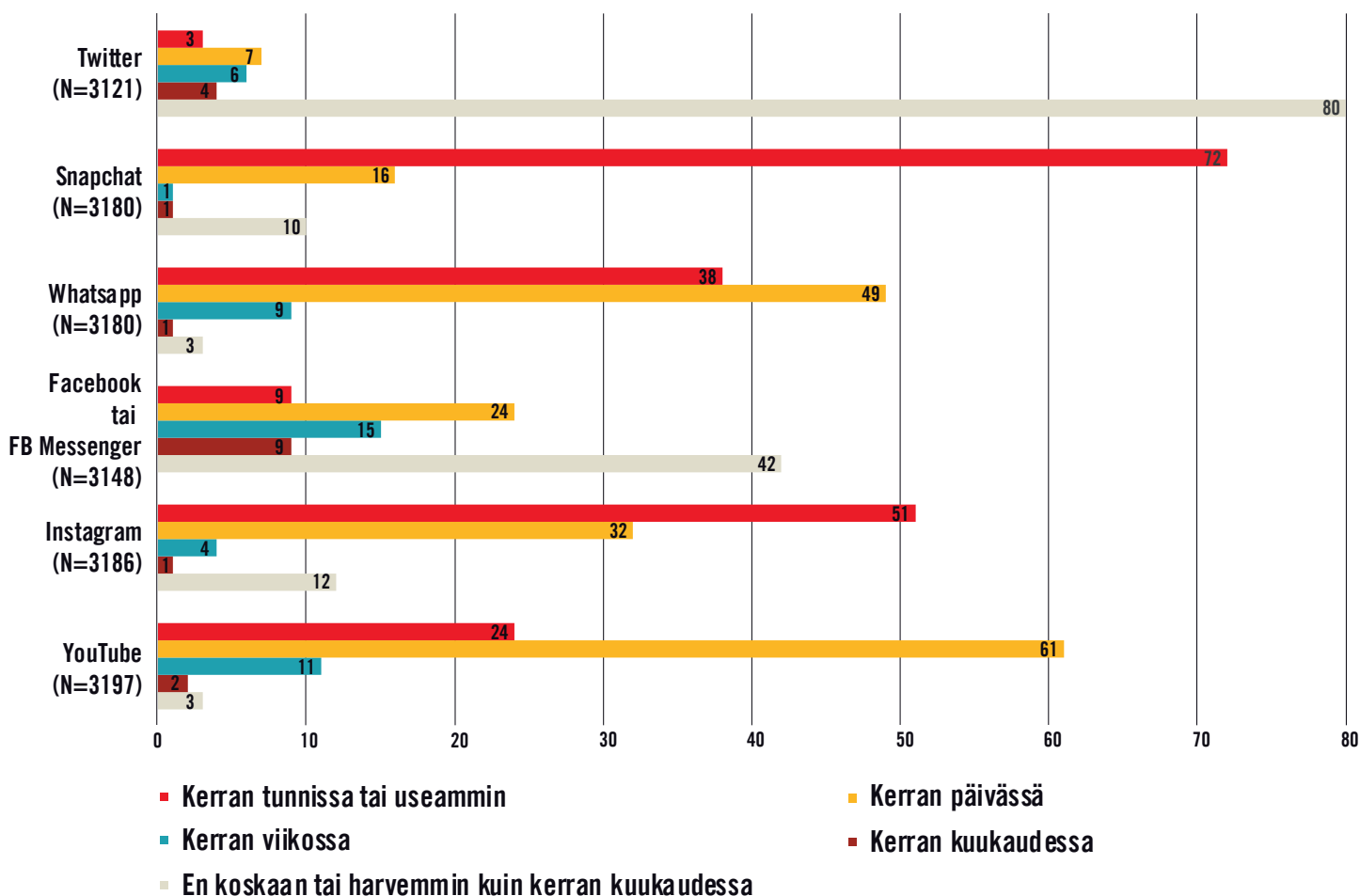
3 KESKEISET TULOKSET

Tässä selvityksessä esiin nostetut tulokset valittiin koko aineistosta siksi, että ne kuvailevat lasten ja nuorten kokemia seksuaalista häirintää yksityiskohtaisesti sekä tuovat esiin erityisesti kuvamateriaalin merkitystä ja ilmenemismuotoja digitaalisessa mediassa. Tulokset kertovat mitä tietoa lapset ja nuoret tarvitsevat seksuaalisesta häirinnästä ja kuvamateriaalin jakamisesta. Tuloksien ulkopuolelle jätettiin sellaisia kyselyn osioita, jotka olivat joko taustakysymyksiä, samankaltaisia tai yleisemmällä tasolla esitettyjä kysymyksiä.

3.1 SNAPCHAT JA INSTAGRAM OVAT SUOSITUIMPIA

Kyselyssä kartoitettiin lasten ja nuorten yleisimmin käyttämiä sosiaalisen median palveluja ja sovelluksia. Lapset käyttivät selvästi eniten Snapchatia. Muita erittäin suosittuja palveluita on Instagram ja WhatsApp (kuvio 1).

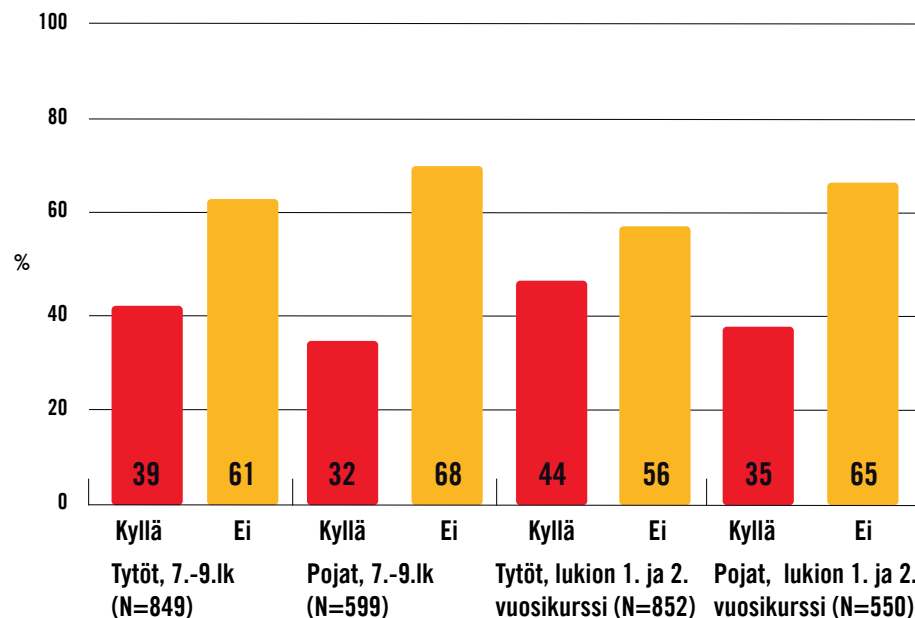
KUVIO 1. KUINKA USEIN KESKIMÄÄRIN KÄYTÄT SEURAAVIA SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUITA? (%)

3.2 KOLMANNES KERTOI NÄHNEENSÄ SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ

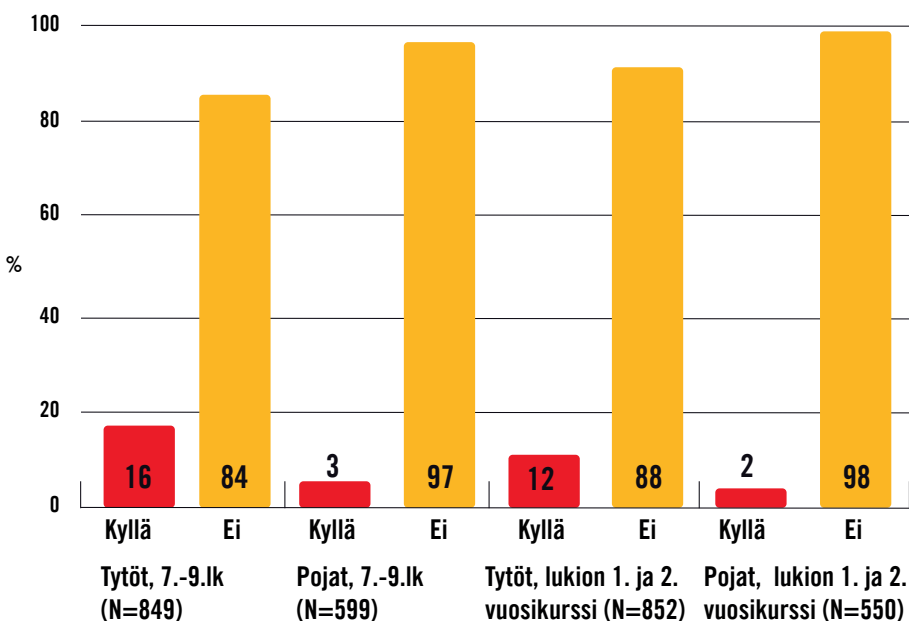
Lapsista ja nuorista yli 30 prosenttia on viimeisen vuoden aikana nähnyt toisten lasten ja nuorten tekemää seksuaalista häirintää. Lukion 1. ja 2. vuosikurssin tytöt ovat nähneet eniten seksuaalista häirintää (kuvio 2).

KUVIO 2. OLETKO VIIMEISEN VUODEN AIKANA NÄHNYT SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ VERKOSSA MUIDEN NUORTEN TEKEMÄNÄ? (%)

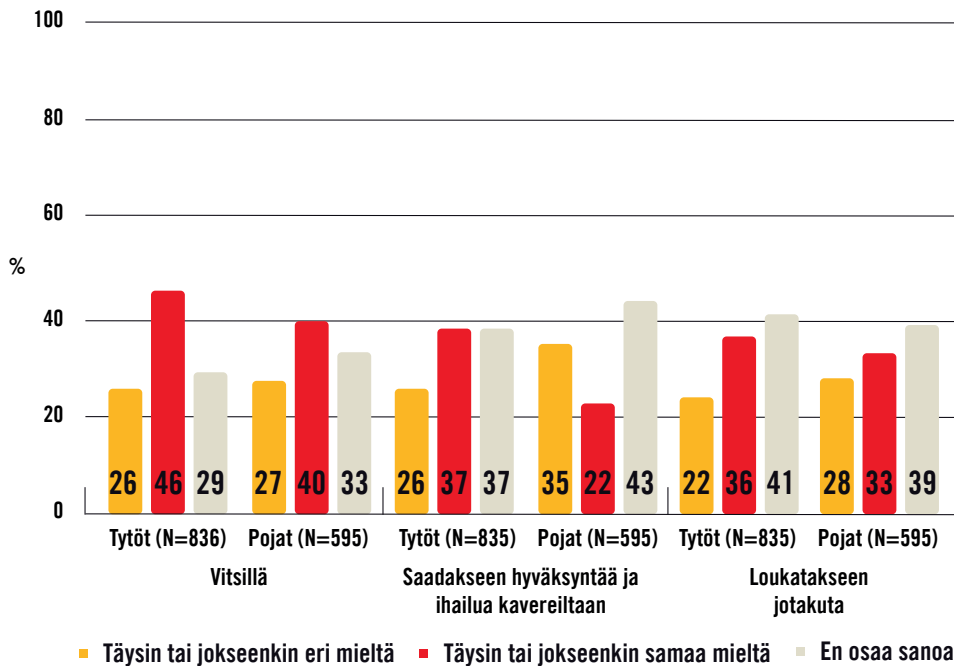
Muiden nuorten seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuminen on lasten ja nuorten keskuudessa harvinaisempaa, mutta myös selkeämmin sukupuolittunutta. Tytöistä yli kymmenen prosenttia ja pojista alle viisi prosenttia on joutunut muiden nuorten seksuaalisen häirinnän kohteeksi. (kuvio 3). Suurin osa kaikista lapsista ja nuorista on sitä mieltä, että tytöt kohtaavat enemmän seksuaalista häirintää kuin pojat.

KUVIO 3. OLETKO VIIMEISEN VUODEN AIKANA KOKENUT SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ VERKOSSA MUIDEN NUORTEN TEKEMÄNÄ? (%)

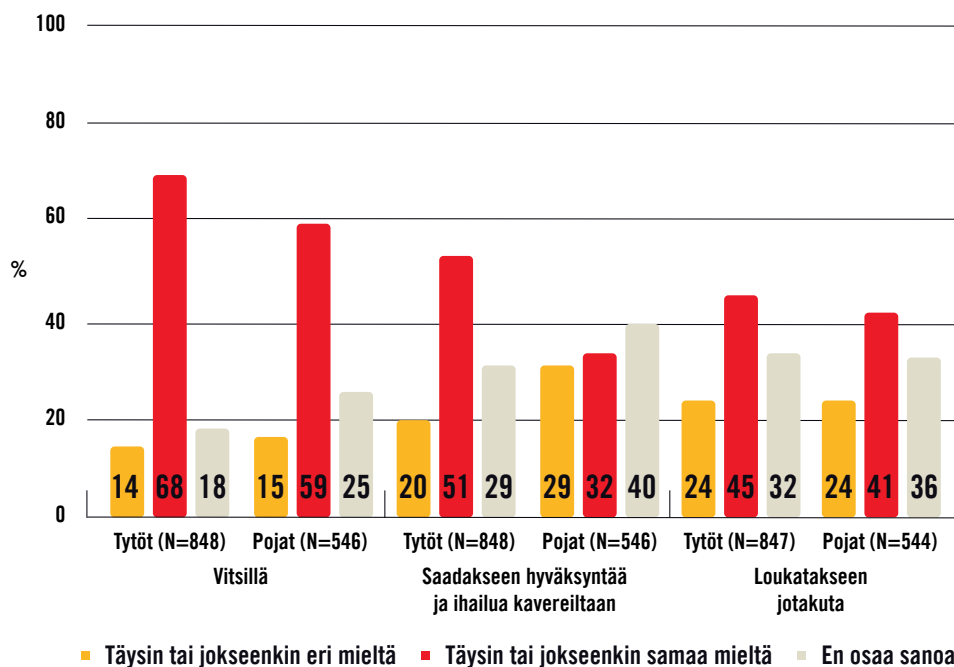

Lasten ja nuorten mielestä vitsailu on yleisin syy seksuaaliseen häirintään digitaalisessa mediassa. Muita keskeisiä syitä ovat kavereilta saadun hyväksynnän ja ihailun tavoittelu tai tarkoitus loukata. (kuvio 4 & 5).

KUVIO 4. 7.–9. LK: MITKÄ SYYT VAIKUTTAVAT SIIHEN, ETTÄ NUORET KOHDISTAVAT SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ MUIHIN NUORIIN VERKOSSA? (%).

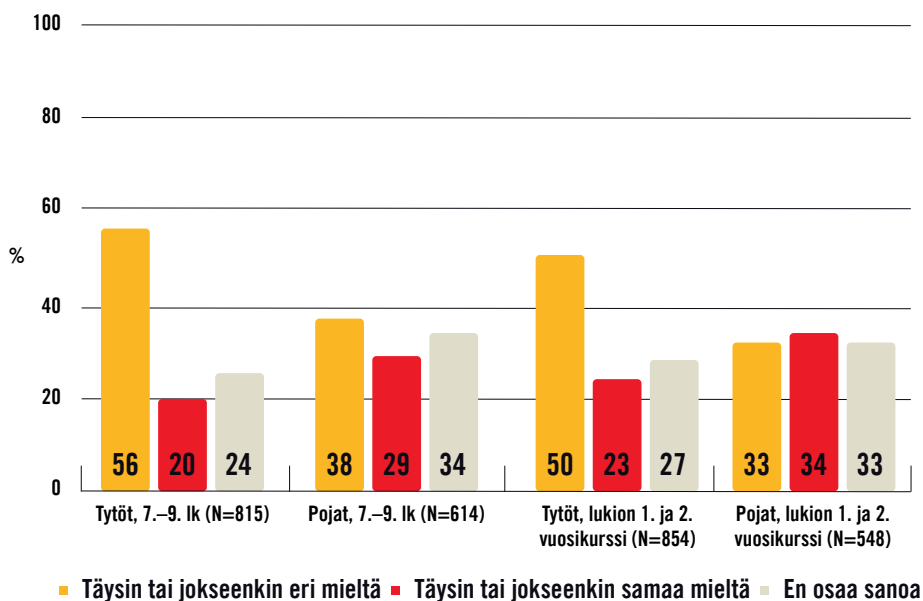
KUVIO 5. LUKION 1. JA 2. VUOSIKURSSI: MITKÄ SYYT VAIKUTTAVAT SIIHEN, ETTÄ NUORET KOHDISTAVAT SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ MUIHIN NUORIIN VERKOSSA? (%).

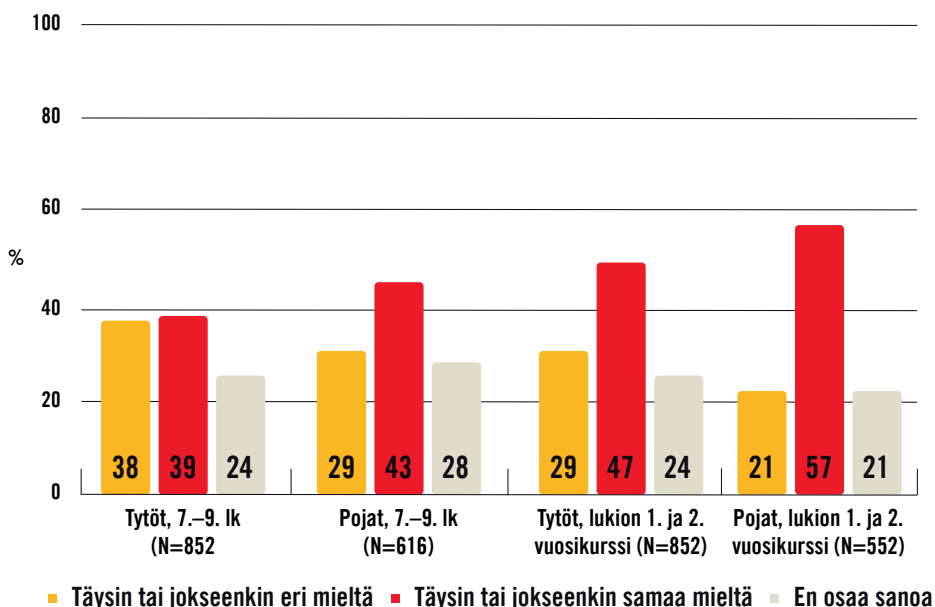
3.3 KUVAMATERIAALIN LÄHETTÄMINEN JA PYYTÄMINEN ON MELKO HYVÄKSYTTÄVÄÄ

Nuorten mielestä on melko hyväksyttävää lähettää itsestään alastonkuvia tai -videoita. Pojista noin 30 prosenttia on sitä mieltä, että alastonkuvien tai -videoiden pyytäminen tyttö- tai poikaystävältä on hyväksyttävää. Tytöistä noin 20 prosenttia ajattelee samoin. (kuvio 6) Lukiolaisista tytöistä lähes 50 prosenttia ja pojista lähes 60 prosenttia piti seksuaalisten kuvien lähettämistä hyväksyttävänä (kuvio 7) Tulee kuitenkin huomioida, että yli neljännes lapsista ja nuorista valitsi ”en osaa sanoa” kysyttäessä alastonkuvien ja -videoiden pyytämiseen ja lähettämiseen (kuvio 6 ja 7).

KUVIO 6. ON HYVÄKSYTTÄVÄÄ, ETTÄ TYTTÖ- TAI POIKAYSTÄVÄ PYYTÄÄ ALASTOMIA TAI PUOLIALASTOMIA KUVIA TAI VIDEOITA TOISELTA (%).

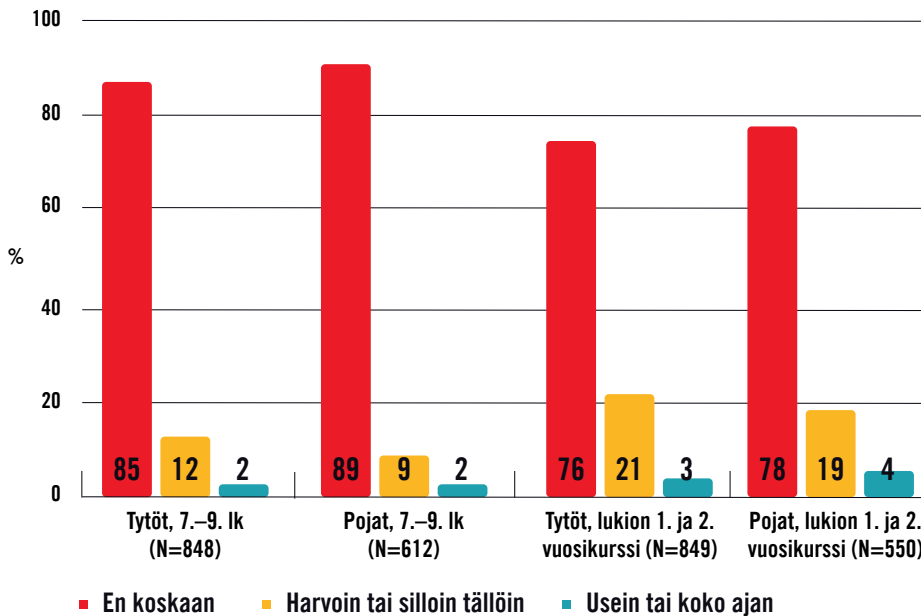

KUVIO 7. ON HYVÄKSYTTÄVÄÄ, ETTÄ JOKU LÄHETTÄÄ PUOLIALASTOMIA TAI ALASTOMIA KUVIA TAI VIDEOITA ITSESTÄÄN, JOS ITSE NIIN HALUAA (%).

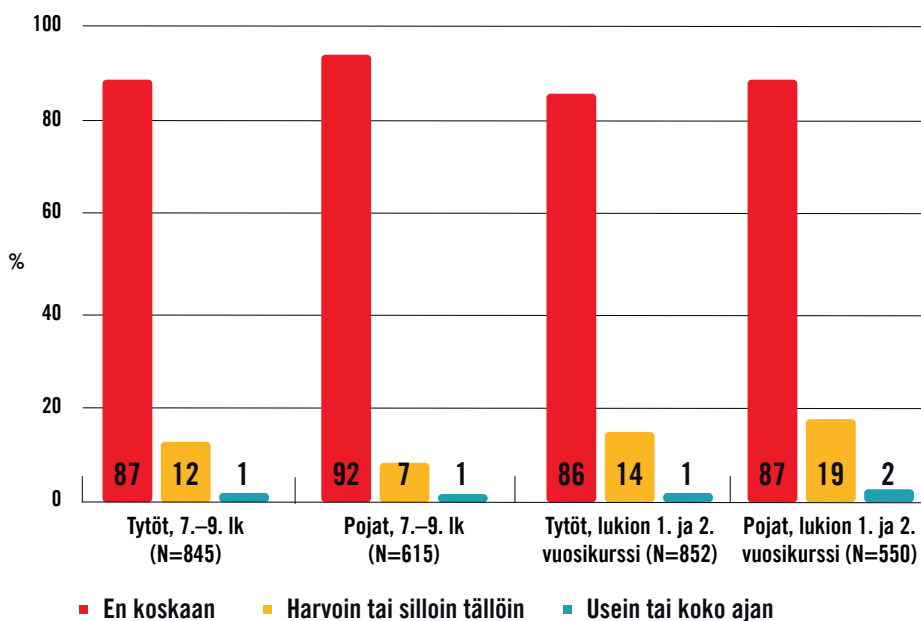

Alastomien ja puolialastomien kuvien ja videoiden lähettäminen tyttö- tai poikaystävälle on harvinaista. Lukiolaisista noin 20 prosenttia on lähettänyt itse seksuaalista kuvamateriaalia seurustelusuhteessa (kuvio 8). Noin kymmenen prosenttia lapsista ja nuorista on lähettänyt seksuaalista kuvamateriaalia muutoin kuin seurustelusuhteessa (kuvio 9). Tytöistä yli kymmenen ja pojista alle kymmenen prosenttia on lähettänyt seksuaalissävyytteisen viestin, kuvan tai videon jollekin, jonka kanssa he olivat olleet ainoastaan digitaalisen median kautta tekemisissä.

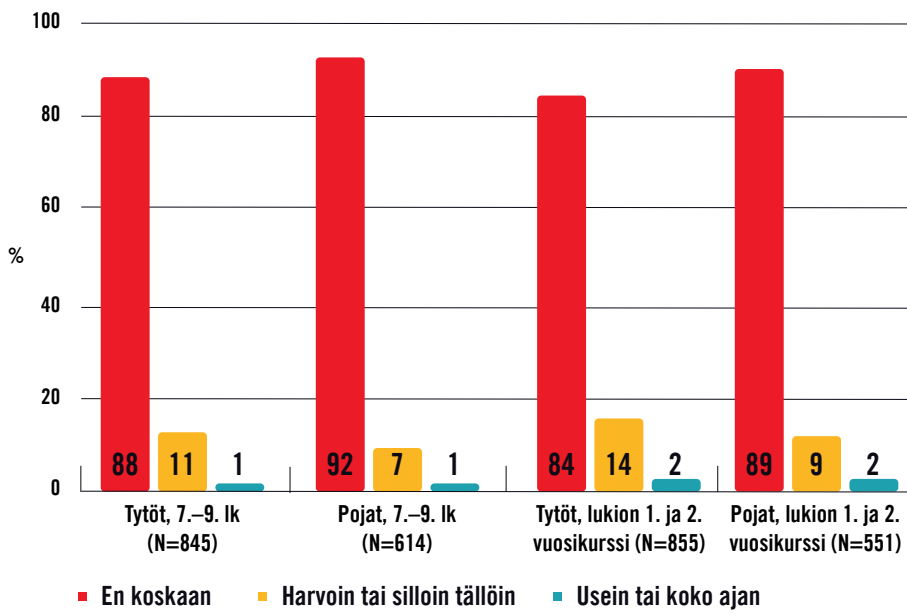
KUVIO 8. OLEN LÄHETTÄNYT VIIMEISEN VUODEN AIKANA ALASTOMIA TAI PUOLIALASTOMIA KUVIA TAI VIDEOITA ITSESTÄNI TYTTÖ- TAI POIKAYSTÄVÄLLE (%).

KUVIO 9. OLEN LÄHETTÄNYT VIIMEISEN VUODEN AIKANA ALASTOMIA TAI PUOLIALASTOMIA KUVIA TAI VIDEOITA ITSESTÄNI JOLLEKIN, JONKA KANSSA EN OLE SEURUSTELLUT (%).

KUVIO 10. OLEN LÄHETTÄNYT VIIMEISEN VUODEN AIKANA SEKSUAALISSÄVYTTÄISEN VIESTIN, KUVAN TAI VIDEOON JOLLEKIN, JONKA KANSSA EN OLE OLLUT TEKEMISISSÄ NETIN ULKOPUOLELLA (%).

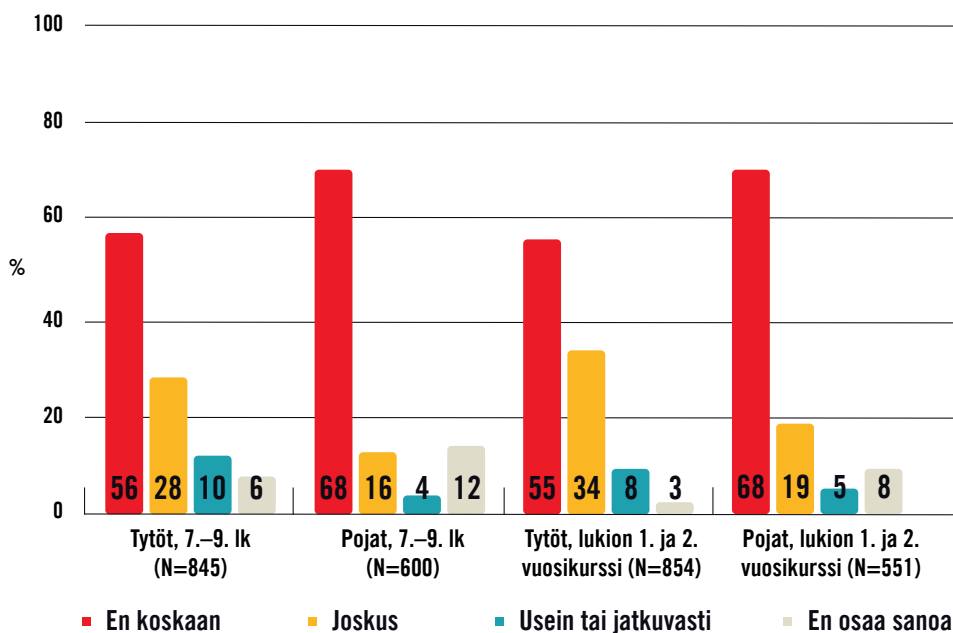

Kaikista lapsista ja nuorista **noin 90 prosenttia** on sitä mieltä, että toisilta saatua alaston tai puolialaston kuvaa tai videota ei saa lähettää eteenpäin.

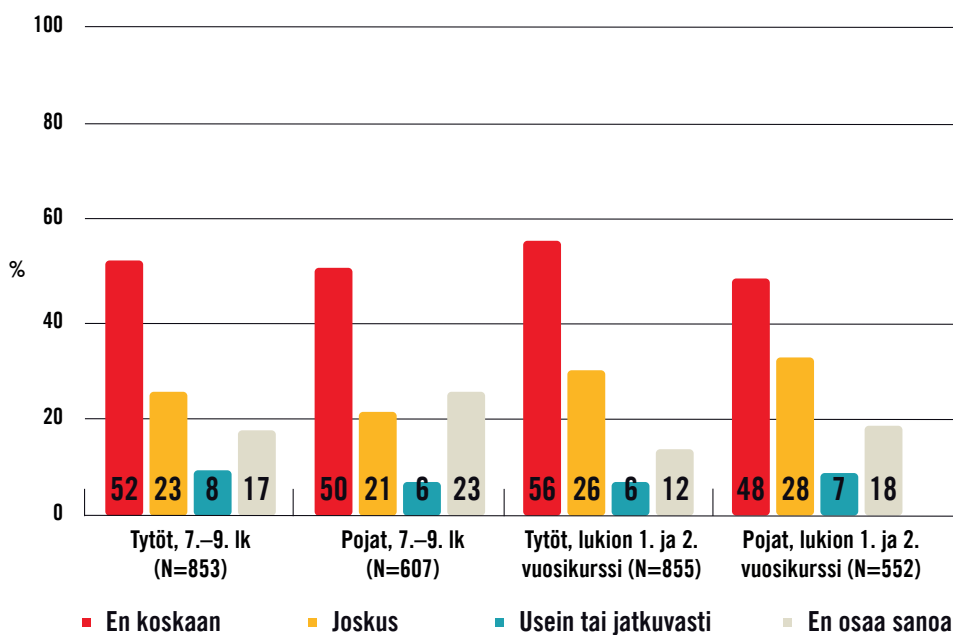
3.4 TYTÖILLE LÄHETETÄÄN KUVAMATERIAALIA POIKIA USEAMMIN

Yli puolet lapsista ja nuorista ei ole vastaanottanut alastonkuvia lainkaan viimeisen vuoden aikana. Tytöille on lähetetty alastomia tai puolialastomia kuvia tai videoita poikia useammin. (kuvio 11). Noin puolet lapsista ja nuorista ei ole nähnyt toisten nuorten jakavan luvatta seksuaalisia kuvia tai videoita ryhmäkeskustelussa (kuvio 12).

KUVIO 11. OLEN SAANUT VIIMEISEN VUODEN AIKANA MUULTA NUORELTA TAHTOMATTANI JONKUN TOISEN PUOLIALASTOMIA TAI ALASTOMIA KUVIA TAI VIDEOITA PUHELIMEENI (%).

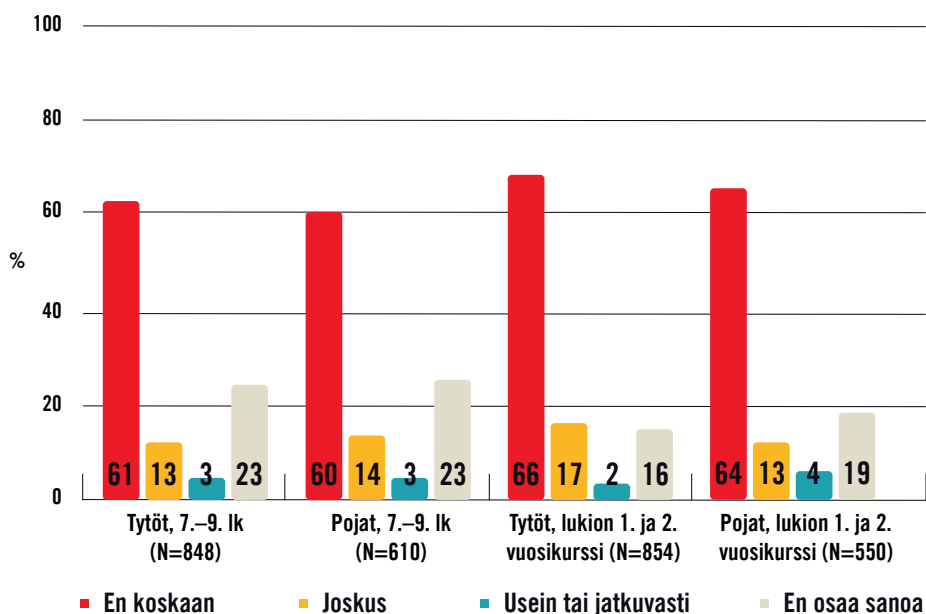

KUVIO 12. OLEN NÄHNUT VIIMEISEN VUODEN AIKANA MUIDEN NUORTEN JAKAVAN SEKSUAALISIA KUVIA TAI VIDEOITA RYHMÄKESKUSTELUSSA PYYTÄMÄTTÄ (%).

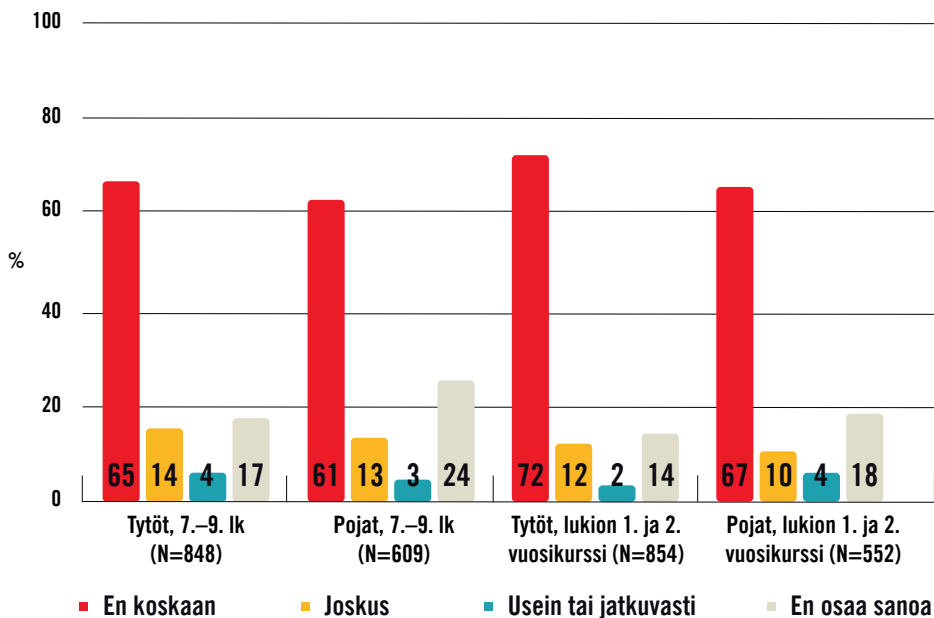

Muiden nuorten luvaton kuvaaminen ja seksuaalisten kuvien jakaminen ei ole kovin yleistä (kuvio 13 & 14). Lapsista ja nuorista noin 30 prosenttia on nähnyt muiden nuorten muokanneen jonkun muun kuvasta seksuaalisen (kuvio 15).

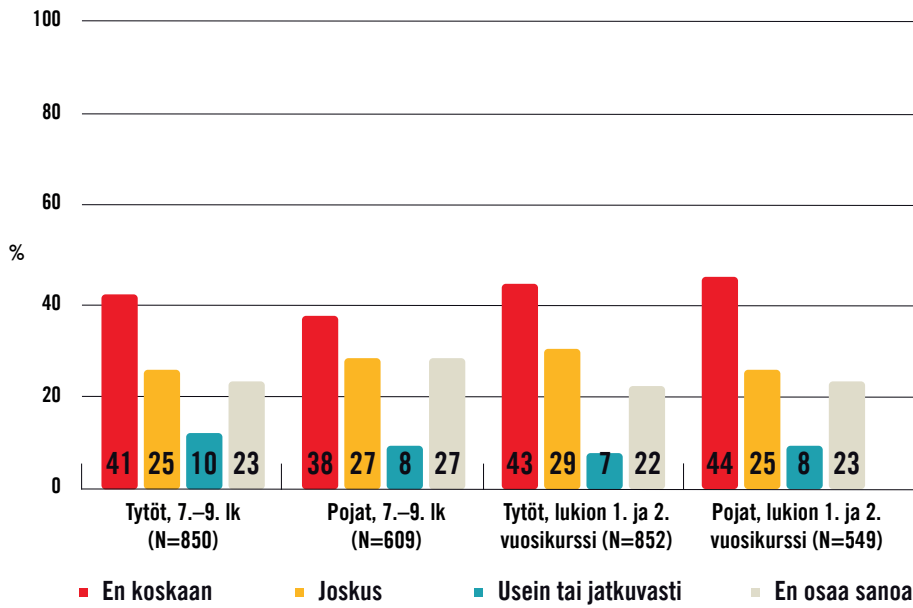
KUVIO 13. OLEN NÄHNYT VIIMEISEN VUODEN AIKANA MUIDEN NUORTEN OTTAVAN SALAA SEKSUAALISIA KUVIA TAI VIDEOITA HENKILÖSTÄ JA JAKANEET NIITÄ VERKOSSA (%).

KUVIO 14. OLEN NÄHNYT VIIMEISEN VUODEN AIKANA MUIDEN NUORTEN JAKAVAN KUVIA TAI VIDEOITA TUNTEMASTANI HENKILÖSTÄ, JOKA ON KUVANNUT ITSEÄÄN TEKEMÄSSÄ SEKSUAALISIA TEKOJA (%).

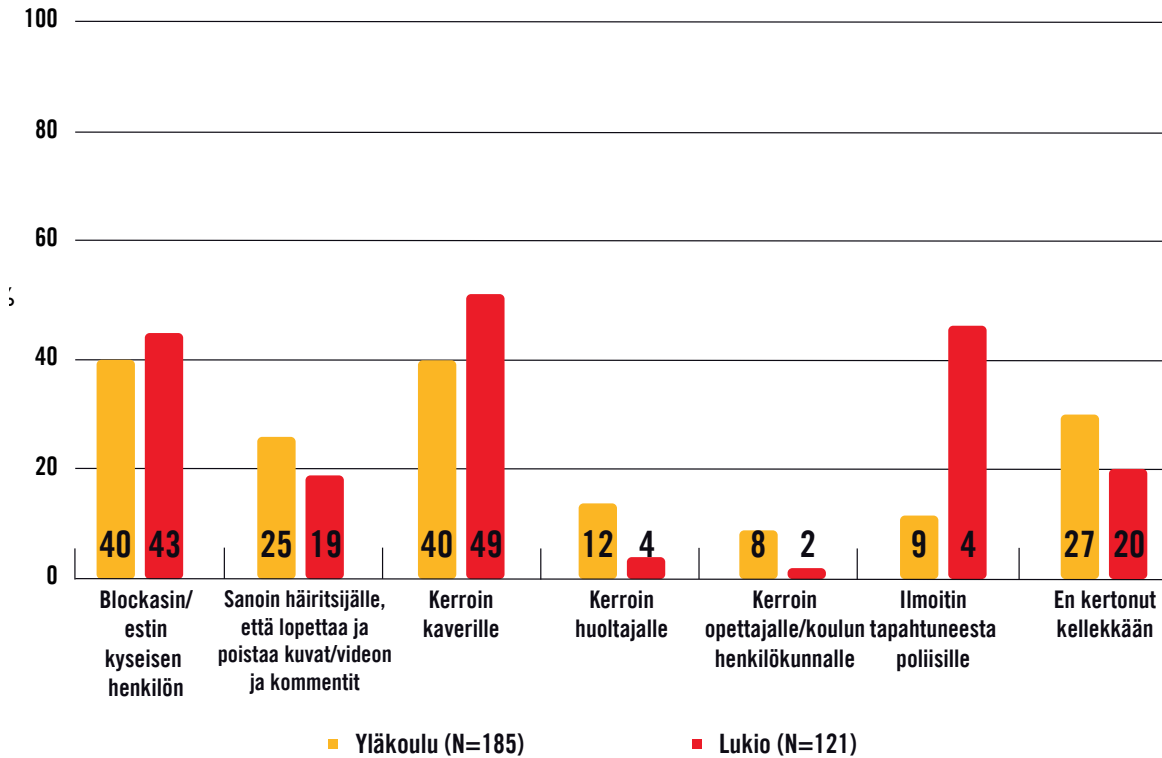
KUVIO 15. OLEN NÄHNYT VIIMEISEN VUODEN AIKANA, ETTÄ MUUT NUORET OVAT MUOKANNEET JONKUN KUVASTA SEKSUAALISEN (ESIM. LIITTÄMÄLLÄ KASVOT PORNOGRAFISEEN KUVAAN TAI LIITTÄMÄLLÄ KUVAAN SEKSUAALISSÄVYTEISIÄ EMOJEITA/MERKKEJÄ) (%).

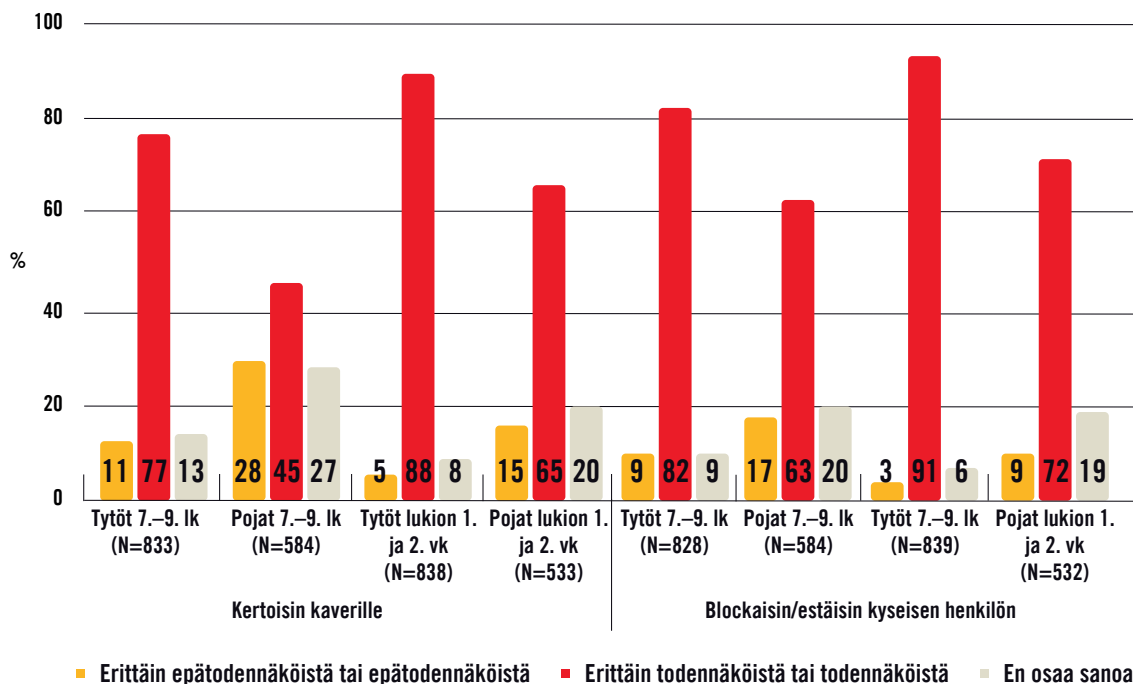
3.5 KAVERILLE KERROTAAN, AIKUISELLE HARVEMMIN

Lasten ja nuorten yleisin tapa toimia seksuaalista häirintää kokiessa on blokata tekijä ja kertoa tapahtuneesta kaverille (kuvio 16). Suurin osa lapsista ja nuorista ei kertoisi seksuaalisesta häirinnästä aikuisille.

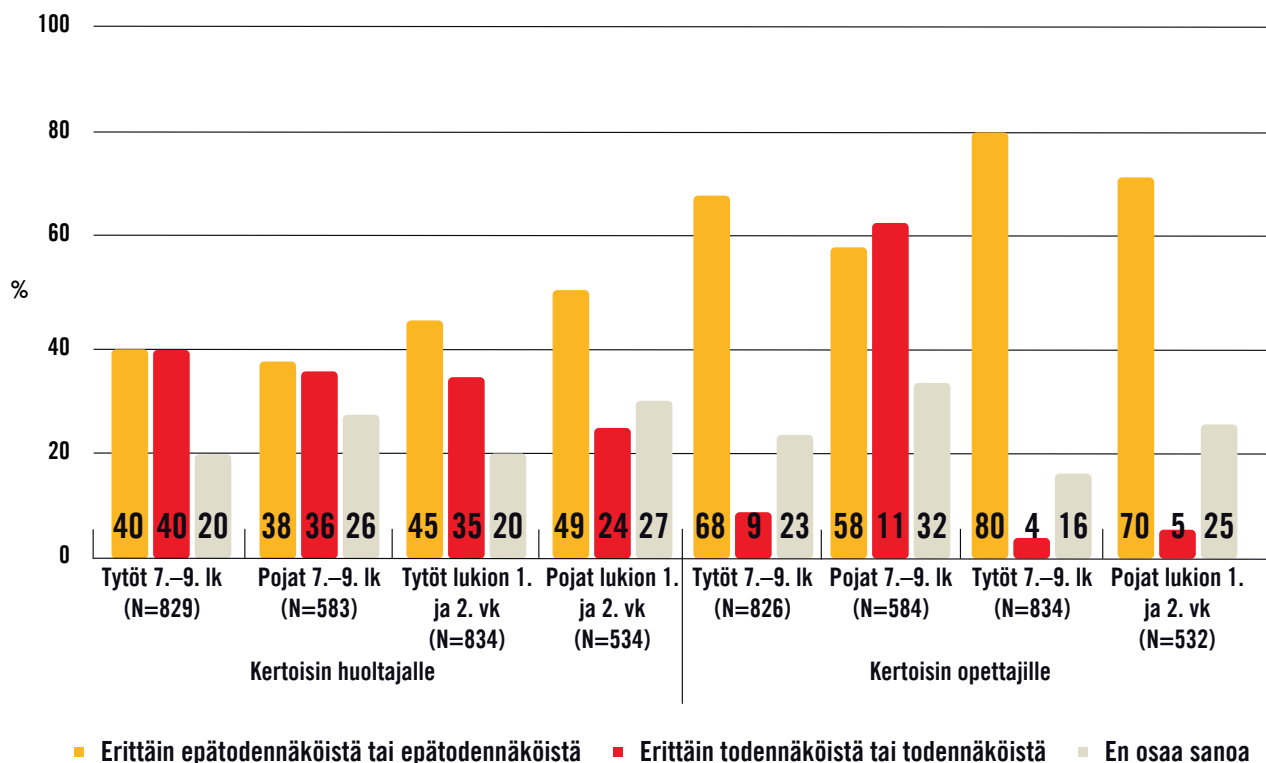
KUVIO 16. MITEN TOIMIT, KUN JOUDUIT SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN KOHTEEKSI VERKOSSA? (%).

KUVIO 17. KERTOISITKO KAVERILLE TAI ESTÄISITKÖ HÄIRITSIJÄN, JOS JOUTUISIT SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN KOHTEEKSI VERKOSSA? (%).

KUVIO 18. KERTOISITKO HUOLTAJALLE TAI OPETTAJALLE, JOS JOUTUISIT SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN KOHTEEKSI VERKOSSA (%).

“Lapsen ja vanhemman välinen turvallinen vuorovaikutussuhde on perusta myös yhteisten digitaalisen median käyttösääntöjen luomiselle. On tärkeää, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa tekemisistä ja ymmärtävät digitaalisuuden osana lapsen arkea. Lapsen näkökulmasta on tärkeää, että vanhempi on tietoinen mitä lapsi tekee ja kenen kanssa lapsi viettää aikaa digitaalisissa ympäristöissä.

–**Hanna-Leena Laitinen**, asiantuntija

“Ennakointi auttaa toimimaan ja lapsen kanssa on aina helpompi keskustella ja sopia esimerkiksi kuvamateriaalin katsomisesta, ottamisesta, jakamisesta ennen mahdollisia pulmatilanteita. Vaikka vanhemmat huolehtivat siitä, että lapsi käyttää ikätasoonsa sopivia sosiaalisen median alustoja niin silti lapset näkevät usein heille sopimatonta kuva-aineistoa. Keskustelun ja ohjeistuksen merkitystä ei voi liiaksi korostaa.”

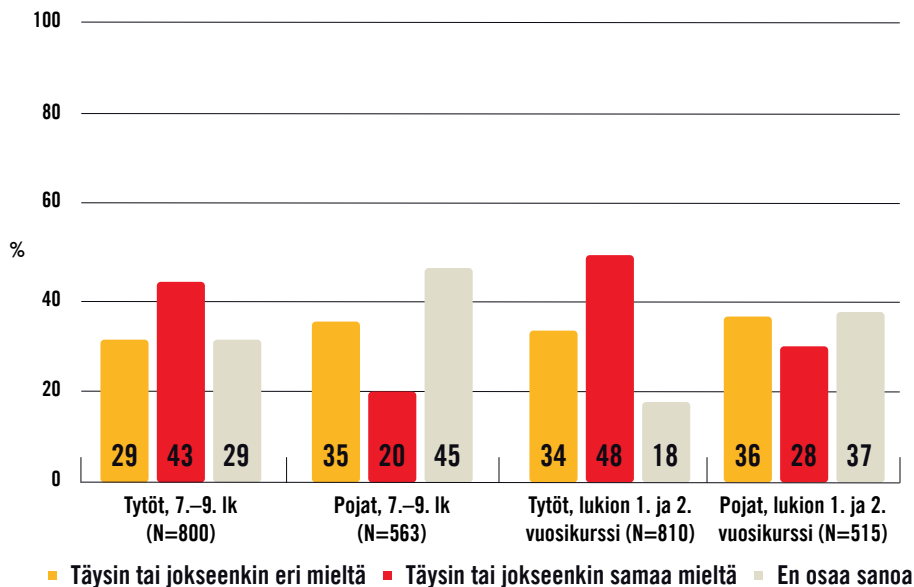
–**Nina Vaaranen-Valkonen**, erityisasiantuntija

3.6 SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA KIUSAAMINEN HÄVETTÄÄ

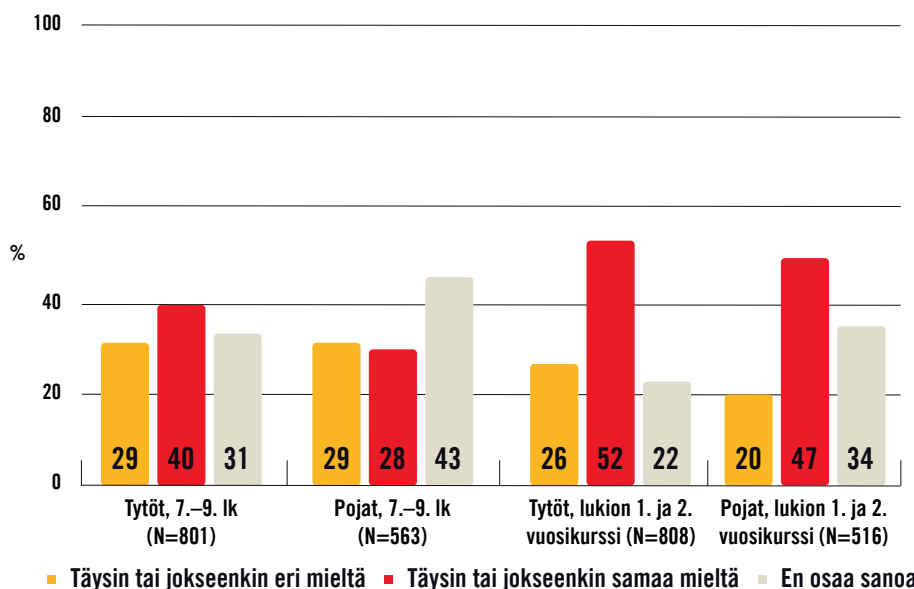
Häpeä on merkittävin syy siihen, miksi lapset ja nuoret eivät kerro seksuaalisesta häirinnästä aikuisille. Lähes 50 prosenttia tytöistä ja yli 20 prosenttia pojista ei kertoisi seksuaalisesta häirinnästä ja kiusaamisesta aikuisille häpeän vuoksi. Tulee kuitenkin huomioida, että pojista 40 prosenttia vastasi ”en osaa sanoa” kysyttäessä jättäisivätkö he häpeän takia kertomatta seksuaalisesta häirinnästä. Tyttöillä osuus oli selkeästi pienempi (kuvio 19).

Yli puolet lapsista ja nuorista ei pelkää, että heitä syytettäisiin, jos he kertoisivat seksuaalisesta häirinnästä. Toisaalta tulee huomioida, että lapset ja nuoret kertovat ensisijaisesti selvittävänsä itse seksuaaliseen häirintään liittyvän tilanteen eivätkä siitä syystä kerro siitä aikuiselle (kuvio 20). Lasten ja nuorten vastauksista ilmenee, että merkittävä aikuiselle kertomisen este on mahdollinen digitaalisen median käytörajoitus (kuvio 21 & 22).

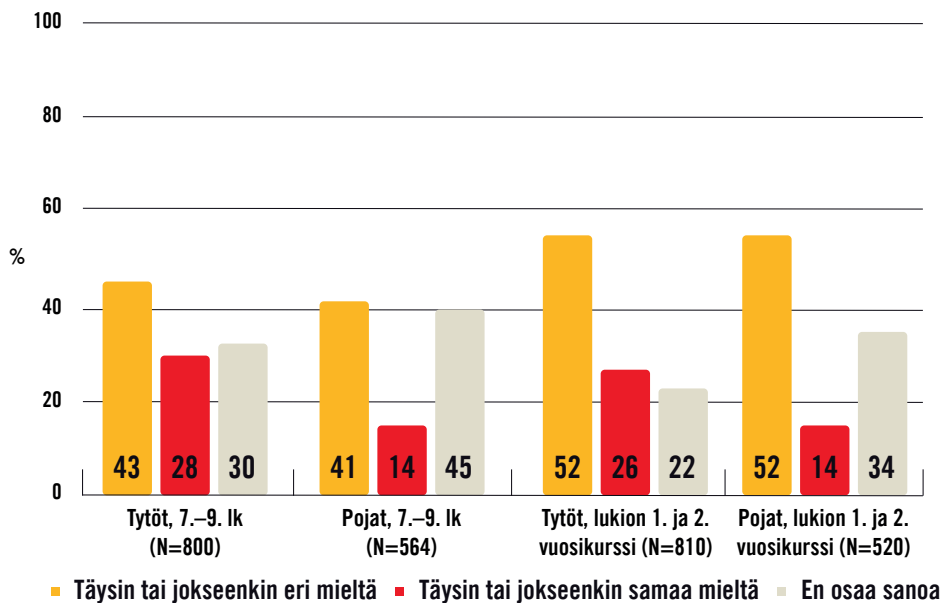
KUVIO 19. EN KERTOISI MAHDOLLISETA SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ, KOSKA MINUA HÄVETTÄISI LIIKAA (ESIM. HUOLTAJALLE, OPETTAJALLE, POLIISILLE, SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUNTARJOAJALLE) (%).

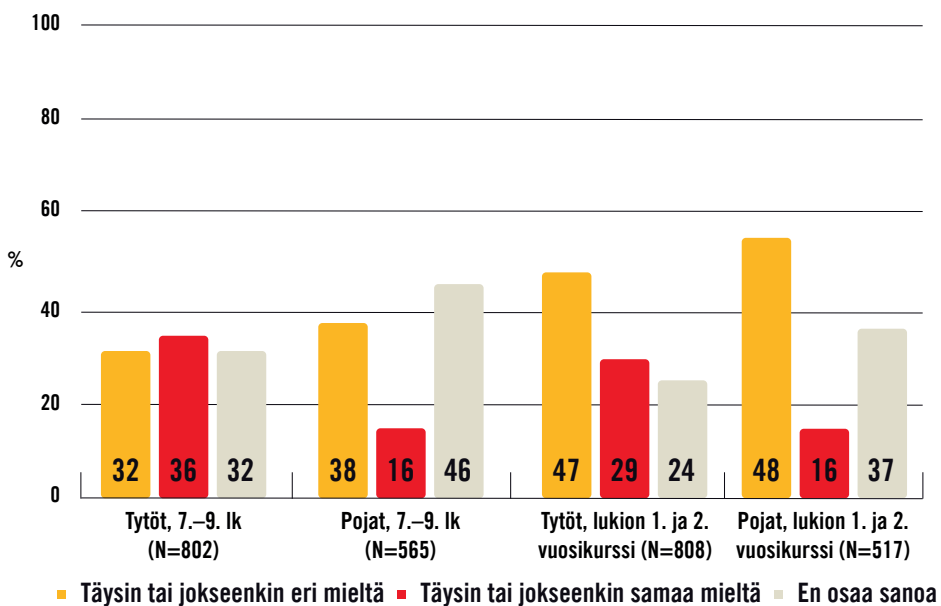
KUVIO 20. EN KERTOISI MAHDOLLISETA SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ, KOSKA SELVITTÄISIN ASIAN MIELUITEN ITSE (ESIM. HUOLTAJALLE, OPETTAJALLE, POLIISILLE, SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUNTARJOAJALLE) (%).

KUVIO 21. EN KERTOISI MAHDOLLISETA SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ KOSKA PELKÄISIN, ETTÄ MINUA SYYTETTÄISIIN TAPAHTUNEESTA (ESIM. HUOLTAJALLE, OPETTAJALLE, POLIISILLE, SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUNTARJOAJALLE) (%).

KUVIO 22. EN KERTOISI MAHDOLLISETA SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ, KOSKA VANHEMPANI TAI HUOLTAJANI EIVÄT ENÄÄ ANTAISI MINUN OLLA SOMESSA TAI NETISSÄ (ESIM. HUOLTAJALLE, OPETTAJALLE, POLIISILLE, SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUNTARJOAJALLE) (%).

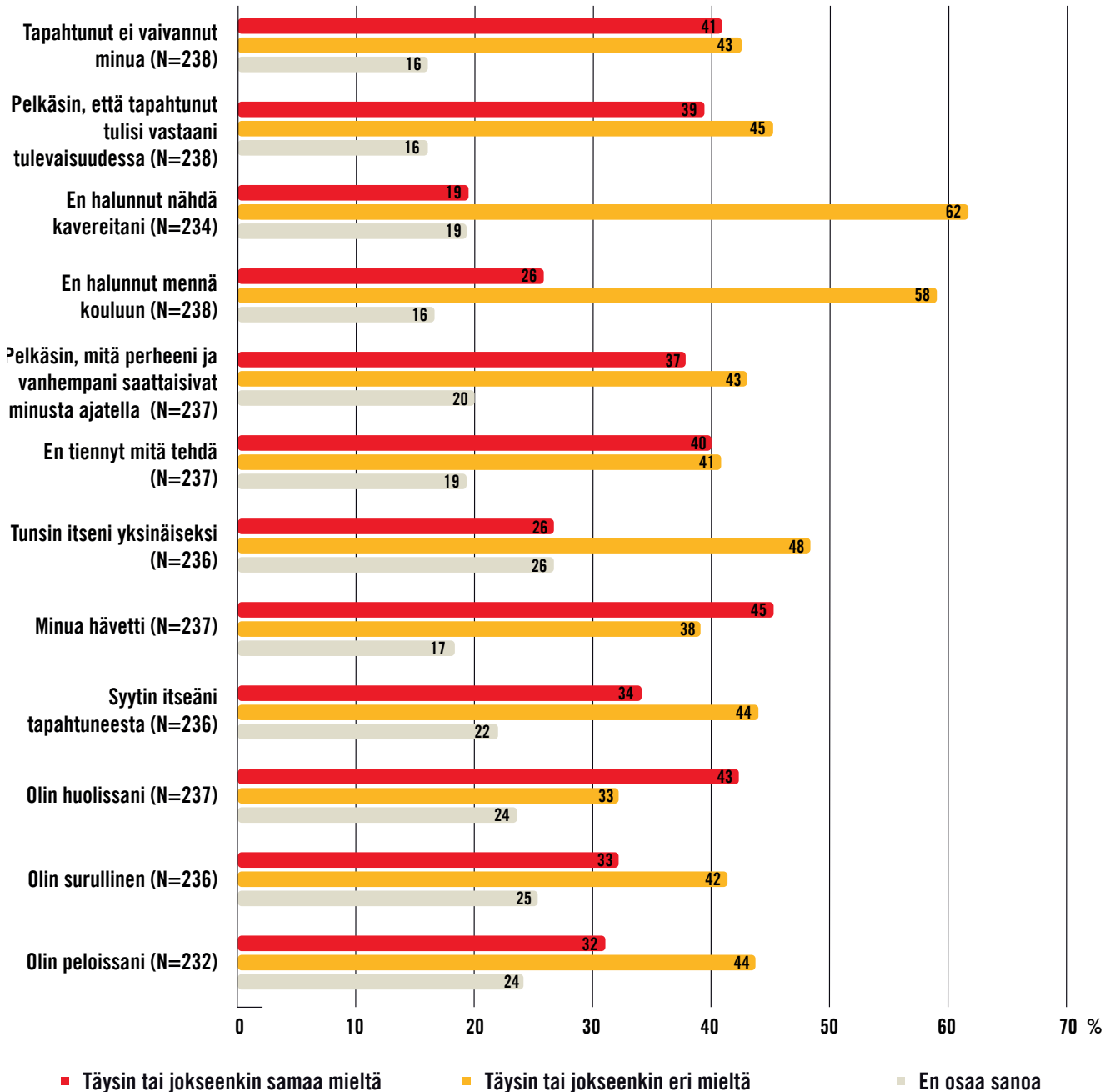

“ *Lapsen oikeuksien toteutuminen on tasapainoilua suojelun ja osallistumisoikeuden välillä. Digitaalisen median myötä kasvatuksessa tulee korostaa turvataitoja sekä seksuaali- ja mediakasvatusta. Valtiolla on velvollisuus pitää varhaiskasvatus ja opetus ajan tasalla sekä tukea vanhempia lasten kasvatuksessa.*

- **Minna Kylmälahti**, *asiantuntija*

Seksuaalinen häirintä aiheuttaa lapsille ja nuorille monenlaisia tunteita, mutta myös usean mukaan tapahtunut ei vaivaa heitä. Lapset ja nuoret kokevat olevansa häpeissään, huolissaan, peloissaan sekä surullisia. Edellä mainitun lisäksi he kokivat pelkoa siitä, että tapahtuma tulisi jollain tavalla vastaan tulevaisuudessa sekä siitä mitä perhe tai vanhemmat saattaisivat ajatella heistä. Osalle lapsista ja nuorista seksuaalinen häirintä aiheuttaa tunteen siitä, etteivät he halua mennä kouluun ja osa syytti itseään. Lapset ja nuoret kokevat myös, etteivät tiedä mitä tilanteessa tulisi tehdä (kuvio 23).

KUVIO 23. MILTÄ SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ SINUSTA TUNTUI?

KUVAILE, MITÄ TAPAHTUI, KUN JOUDUIT SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN KOHTEEKSI?

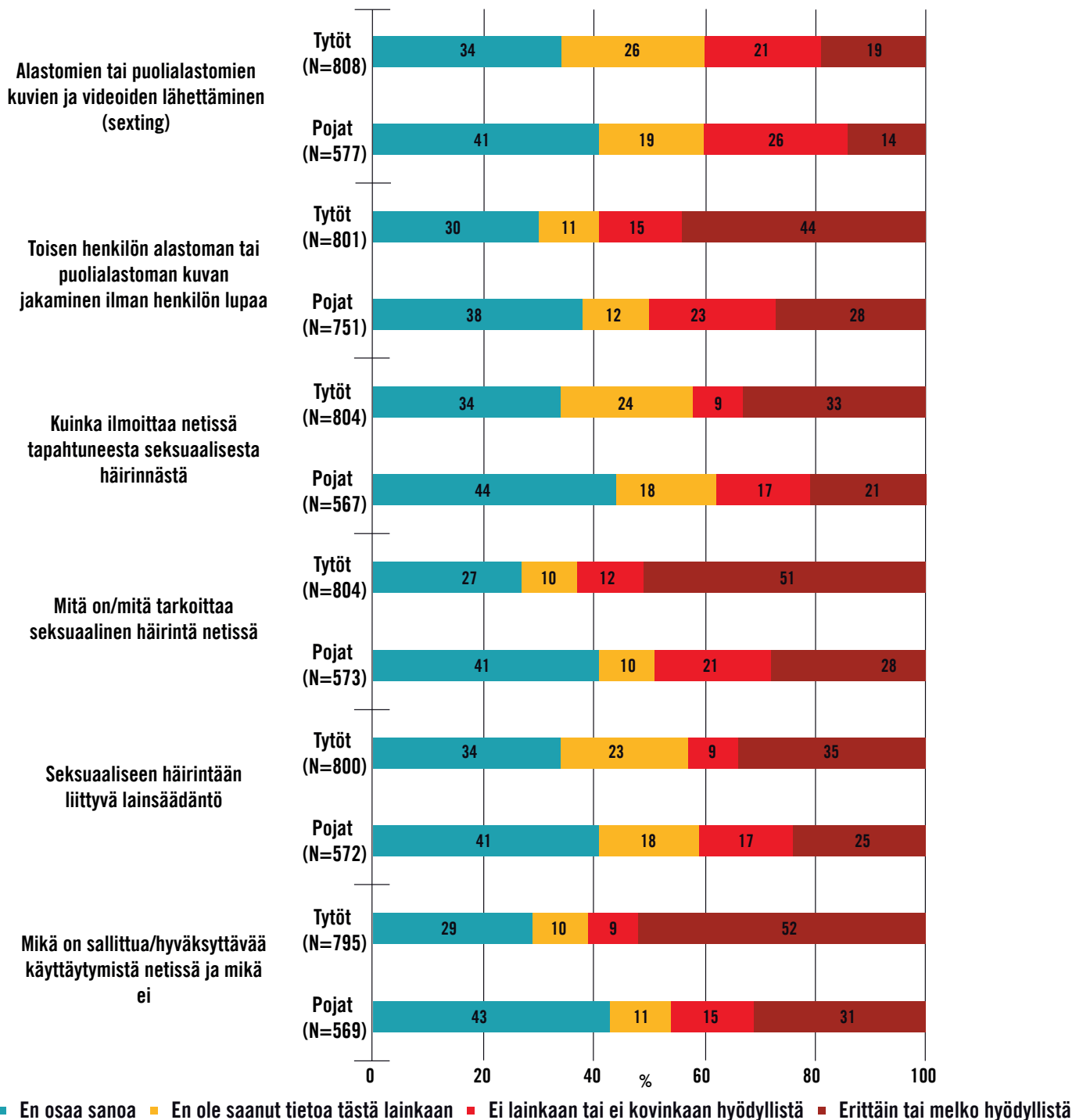
- “ En aluksi tunnistanut sitä.
- “ Se tuntui pahalta ja ahdistavalta.
- “ Joku tuntematon mies lähetti minulle snapchatissa alastonkuvan.
- “ Olen saanut seksuaalisesti vihjailevia viestejä. Se tuntuu epämiellyttävältä.
- “ Entinen poikaystävä painosti laittamaan alastomia kuvia ja videoita.
- “ Miespuoliset henkilöt laittavat ja pyytävät kuvia netissä tahtomattani.
- “ Sain kuvan ja säikähdin.
- “ Mua sanottiin seksikkääksi ja se oli aikuinen mies, niin ahdisti hirveästi ja tuli oksettava olo. En sanonut kellekäkään siitä, mutta sitten estin sen ihmisen kaikkialla.
- “ Minulta on pyydetty nudeja muutaman kerran. Oon tyhminä laittanut, mutta ne ei ole levinneet ainakaan vielä.
- “ Minulle on lähetelty kuvia ilman, että pyydän ja ahdisteltu sanoilla, esimerkiksi: voisin panna sinua. Ajattelin, että se ahdistaa, mutta toisaalta se on aika normaalia.
- “ Sain alastonkuvia. Olin vähän hämilläni, en tiennyt mitä tehdä, mutta estin kyseisen henkilön sitten.
- “ Minulle laitettiin viesti. Otin sen alkuun vitsinä ja kerroin heti parhaalle kaverilleni. Nykyään ajatus ällöttää minua.
- “ Joku härö pappa lähetteli digpiccei.
- “ Olin 10 -vuotias, kun minulta pyydettiin alastonkuvia ja osoitetta KIK-viestipalvelussa. Henkilö väitti olevansa saman ikäinen tyttö, kun minä.
- “ Minulta pyydettiin alaston kuvia ja sillä hetkellä oleva poikaystäväni uhkasi jättää minut, jos en laittaisi. Menin heti aivan paniikkiin ja aloin itkeä. Yritin pysyä rauhallisena.
- “ Sain alastonkuvan, vaikka en sitä kysynyt enkä halunnut. Estin ihmisen sosiaalisessa mediassa ja olin aika hämilläni.
- “ Vanha mies lähetteli kuvia itsestään joita en halunnut eikä lopettanut. Teimme rikosilmoituksen.
- “ Lähetin puolialastoman kuvan itsestäni pojalle joka sanoi, että tallensi kuvan. Hän uhkasi, että lähettää sen eteenpäin, jos en laittaisi toista kuvaa. Olin todella peloissani ja tuntui siltä, että koko maailmani olisi romahtanut.
- “ Minua alkoi vitusti ahdistaa, en halunnut puhua, joka kerta kun asia tuotiin esille minua alkaa ahdistaa ja haluan vain itkeä.
- “ Haukutaan, puhutaan paha selän takana. Kerroin ensin parhaalle kaverille sitten vanhemmille ja opettajalle.
- “ Minulta pyydettiin kuvia alapäästäni. Lisäksi kysyttiin, haluaisinko auttaa kyseistä henkilöä saamaan orgasmin.
- “ Netissä joku tuntematon lähetti alastonkuvia ja toinen kerta oli, kun joku kyseli, alanko sekstailemaan. En ajatellut paljoa mitään, koska sitä näkee joka päivä.
- “ Poikaystävä painosti lähettämään alastonkuvia.
- “ Olin silloin paljon nuorempi. Olin aika ihmeissäni, että mistä minun numero on saatu. Juttelin asiasta vanhempieni kanssa.
- “ Snäpissä pojalta tuli kuva genitaalialueista. En pitänyt asiasta.
- “ Joskus netissä joku pyysi alastonkuvia/tuhmia kuvia, ja kerran joku mies yritti lääppiä minua. En antanut kuvia, sekä toisessa tilanteessa käskin miehen lopettamaan. Tilanteet olivat kamalia ja ällöttäviä.
- “ Minulle on joskus tuntemattomat lähettäneet peniskuviaan, mutta en ole pelästynyt, enkä oikein reagoinut tunnetasolla mitenkään. Estin ihmisen ja unohdin sen.
- “ Minusta on lähetelty muokattuja kuvia ja haukuttu.
- “ En oikeastaan pitänyt sitä erityisenä häirintänä. Tyypin pisti seksuaalisia kuvia ja nauroin niille kavereideni kanssa. Blokkasin tyypin, kun kyllästyin. Näin on tapahtunut useasti.
- “ Joku jakoi ryhmächattiin WhatsApp:ssa huumorisävytteisen pornovideon, joka on julkisesti saatavilla ja katsottavissa.
- “ Keskustelin nimettömässä viestipalvelussa luullakseni saman ikäisen pojan kanssa, kunnes hän alkoi viemään keskustelua seksuaaliseen suuntaan ja lähetellä kuvia. En jatkanut keskustelua pidemmälle, vaan estin käyttäjän saman tien.

3.7 TIETOA TARVITAAN LISÄÄ

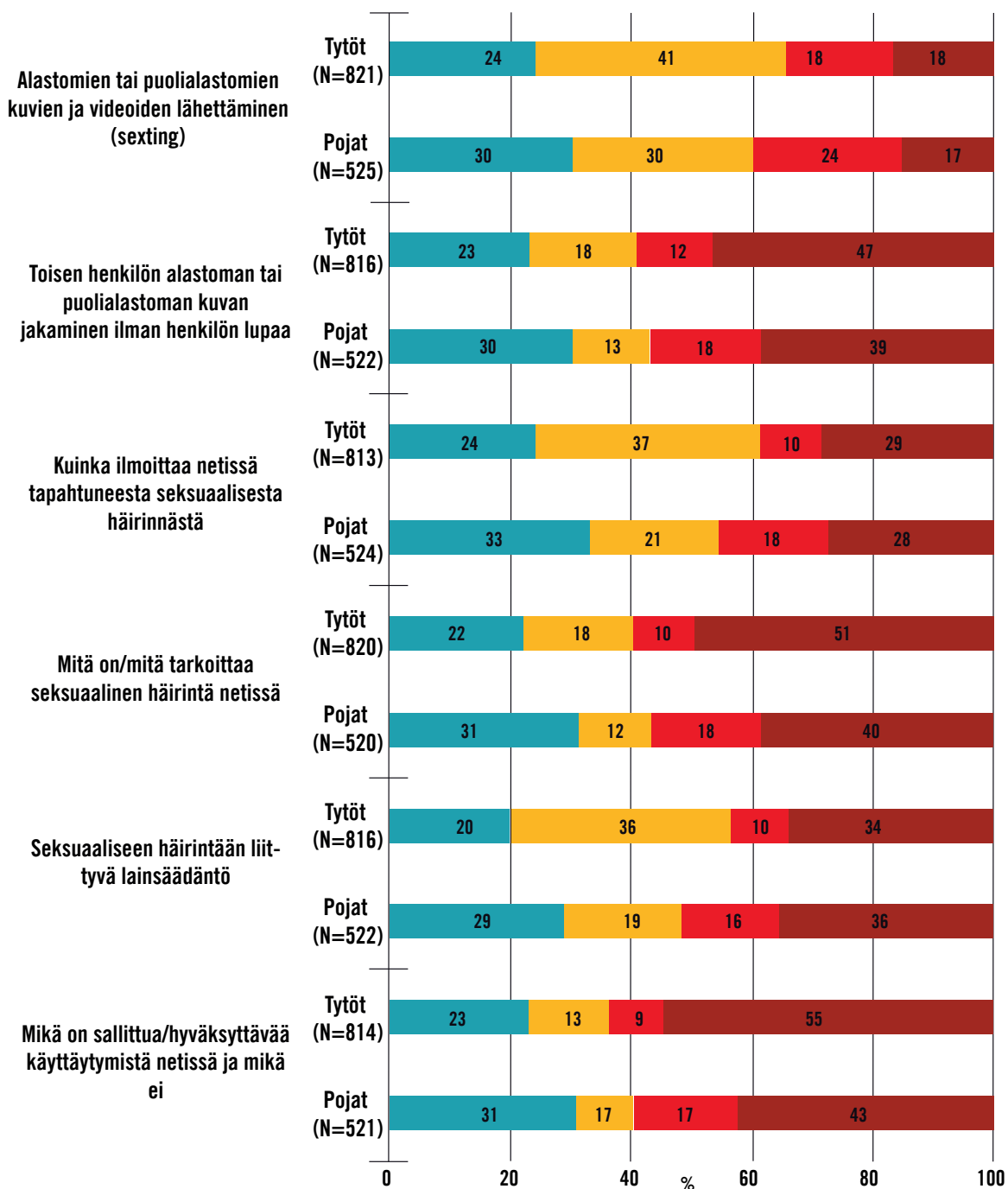
Lapset ja nuoret kokevat hyödyllisenä tiedon digitaalisen median välityksellä tapahtuvasta seksuaalisesta kanssakäymisestä ja lainsäädännöstä (kuvio 24 & 25). Joka kolmas lapsi ja nuori ei koe saavansa riittävästi tietoa seksuaaliseen häirintään liittyvästä lainsäädännöstä. (kuvio 24 & 25).

Tulee kuitenkin huomioida, että 30 - 40 prosenttia lapsista ja nuorista valitsi ”en osaa sanoa” kysyttäessä koulussa saatuun tietoon seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta sekä saadun tiedon hyödyllisyydestä.

KUVIO 24. 7.–9. LK: OLETKO SAANUT TIETOA SEURAAVISTA AIHEISTA KOULUSSA? JOS OLET, KUINKA HYÖDYLLISENÄ PIDIT OPPIMAASI? (%).

KUVIO 25. LUKION 1. JA 2. VUOSIKURSSI: OLETKO SAANUT TIETOA SEURAAVISTA AIHEISTA KOULUSSA? JOS OLET, KUINKA HYÖDYLLISENÄ PIDIT OPPIMAASI? (%).

■ En osaa sanoa ■ En ole saanut tietoa tästä lainkaan ■ Ei lainkaan tai ei kovinkaan hyödyllistä ■ Erittäin tai melko hyödyllistä

MITÄ HALUAISIT OPPIA LISÄÄ KOULUSSA TÄSTÄ AIHEESTA?

- “ Haluaisin, että koulussa valistettaisiin seksuaalisesta häirinnästä enemmän, sillä se on ongelma, johon ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota. Monilla ei ole aiheesta tarpeeksi tietämystä vaikuttaakseen asiaan. Seksuaalinen häirintä ei usein myös näy pinnalle, sillä monet haluavat peitellä joutuneensa sen uhriksi.
- “ Etä jos lähetät kuvaa tai videota eteenpäin, ajattele miltä siitä videossa tai kuvan henkilöltä oikeasti tuntuu.
- “ En tiedä.
- “ Koulussa voitaisiin puhua enemmän aiheesta, sillä kyse on huolettavasta ja nykypäiväisestä asiasta.
- “ Miten toimia, jos kohtaa seksuaalista häirintää.
- “ Kuinka ilmoitetaan netissä seksuaalisesta häirinnästä.
- “ Mikä on paras tapa reagoida, jos joutuu häirinnän kohteeksi.
- “ Seksuaaliseen häirintään liittyvästä lainsäädännöstä.
- “ Etä riskeistä kerrotaisiin ja avattaisiin enemmän tällaisia asioita ja miten niiden sattuessa toimia.
- “ Kaiken mahdollisen.
- “ Haluaisin yleisesti lisää valistusta aiheesta, jotta häirintätapauksia saataisiin ehkäistyä.
- “ Etä ei jaeta toisten asioita! En muuta!

3.8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Seksaalinen häirintä digitaalisessa mediassa on 12-17-vuotiaiden lasten ja nuorten mukaan varsin yleistä. Lapset ja nuoret kertovat nähneensä toisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa. Tulosten mukaan seksuaalinen häirintä kohdistuu enemmän tyttöihin kuin poikiin. Tulos on yhteneväinen esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyn (2017) kanssa, sillä kouluterveyskyselyn mukaan perusopetuksen yläluokille siirryttäessä seksuaalisen häirinnän kokemukset lisääntyvät ja ilmiö kohdistuu erityisesti tyttöihin (Ikonen & Halme 2018; Opetushallitus 2018.)

Lapset ja nuoret mieltävät seksuaalisen häirinnän ja siihen liittyvän kiusaamisen liittyvän yleisimmin vitsailuun, mutta merkittävä osa pitää tekoja loukkaavina.

Tulosten mukaan lasten ja nuorten keskeisin syy toisiinsa kohdistamaan seksuaaliseen häirintään liittyy vitsailuun. Muita lähes yhtä yleisiä syitä ovat kavereilta saatu hyväksyntä ja ihailu sekä häirinnän kohteena olevan henkilön tarkoituksellinen loukkaaminen.

Tulosten mukaan lapset ja nuoret tietävät, ettei alastonkuvia saa jakaa eteenpäin digitaalisessa mediassa. Toisaalta noin kolmannes lapsista ja nuorista oli tästä huolimatta saanut ikätovereiltaan puhelimeensa jonkun alastonkuvia tai videoita tai nähnyt ryhmäkeskusteluissa seksuaalissävyytteisen kuvamateriaalin jakamista. Tulokset osoittavat risitiidan lasten ja nuorten asenteiden ja toiminnan välillä.

Salakuvaaminen on harvinaista, kuvamateriaalin muokkaus ja sexting on yleisempää.

Tulosten mukaan lapset ja nuoret eivät kuvaa salaa eivätkä jaa salaa otettuja kuvia tai videoita juuri lainkaan. Toisaalta noin kolmasosa lapsista ja nuorista on nähnyt kuvamateriaalia missä toisen lapsen kuvaa on muokattu seksuaaliseksi. Kuvamuokkaus on tehty esimerkiksi liittämällä kasvot pornografiseen kuvaan tai lisäämällä lapsen tai nuoren kuvaan seksuaalissävyytteisiä emojeita ja merkkejä.

Lapset ja nuoret lähettävät itsestään alastonkuvia yleisimmin silloin, kun he ovat seurustelusuhhteessa. Alastonkuvien lähettäminen muutoin kuin seurustelusuhhteessa on harvinaista. Poikien mielestä puolialastomien tai alastomien kuvien tai videoiden pyytäminen seurustelusuhhteessa on hyväksyttävämpää tyttöihin verrattuna. Lapset ja nuoret pitävät vapaaehtoista ja oma-aloitteista seksuaalissävyytteisten kuvien tai videoiden lähettämistä hyväksyttävänä.

Lapsilla ja nuorilla on keinoja seksuaalisen häirinnän pysäyttämiseksi, pääsääntöisesti lapset eivät kerro seksuaalisesta häirinnästä aikuisille.

Lapset ja nuoret osaavat pääsääntöisesti toimia kohdatessaan seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa. Toisaalta merkittävä osa lapsista ja nuorista ei tiedä miten toimia tilanteessa. Lasten ja nuorten yleisin tapa toimia seksuaalista häirintää kokiessa on estää ja blokata tekijä sekä kertoa tapahtuneesta kaverille. Suurin osa lapsista pitää todennäköisenä, että toimii samoin tulevaisuudessa.

Häpeän tunne on keskeisin syy sille, etteivät lapset ja nuoret kerro seksuaalisesta häirinnästä aikuiselle. Toinen lasten ja nuorten vastauksista ilmenevä aikuiselle kertomisen este on mahdollinen digitaalisen median käyttörajoitus.

Lapsilla ei ole riittävästi tietoutta seksuaalisesta häirinnästä ja etenkin laeista kuvamateriaaliin liittyen.

Lasten ja nuorten mielestä kouluissa ei tarjota riittävästi tietoa ja toimintaohjeita seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaalissävyytteisen kuvamateriaalin jakamisesta digitaalisessa mediassa. Lapset ja nuoret kertovat saaneensa vain vähän tietoa seksuaaliseen häirintään liittyvästä lainsäädännöstä, sekä siitä miten ja minne mahdollisesta seksuaalisesta häirinnästä voi ilmoittaa. Toisaalta etenkin lukiolaistytöt kokevat hyödylliseksi saada tietoa digitaaliseen mediaan liittyvästä käyttäytymisestä esimerkiksi luvattomaan ja luvalliseen seksuaaliseen seksuaalisen viestittelyyn ja seksuaaliseen häirintään liittyen.

Suomen tulokset ovat yhtenäisiä Project deSHAME-hankkeen kanssa

Tämän selvityksen tulokset ovat yhdenmukaisia kansainvälisen deSHAME-hankkeen tulosten kanssa. Suomalaisen lasten ja nuorten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta ovat varsin samankaltaisia verrattuna Iso-Britannian, Tanskan ja Unkarin lasten ja nuorten kokemuksiin. Lasten ja nuorten seksuaalinen häirintä digitaalisessa mediassa on lähes yhtä yleistä Suomessa kuin Iso-Britanniassa, Tanskassa ja Unkarissa. Kaikissa maissa yleisin häirintämuoto on kuvamateriaalin muokkaaminen seksuaaliseksi ja materiaalin levittäminen digitaalisessa mediassa. Lapset ja nuoret toimivat samalla tavalla kohdatessaan seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista: He estävät häiritsijän ja kertovat tapahtuneesta tavanomaisesti kaverille. Sekä deShame-hankkeen maissa, että Suomessa lapset ja nuoret eivät kerro seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta kokemansa häpeän ja pelon vuoksi (Project deSHAME 2017).

MITEN TURVAAMME LAPSEN OIKEUKSIEN TOTEUTUMISEN DIGITAALISESSA MEDIASSA?

Digitaalisen median erilaiset palvelut ovat lapsille ja nuorille arkipäiväisiä yhteydenpidon välineitä ja niillä on tärkeä merkitys lasten ja nuorten keskinäisessä vuorovaikutuksessa ja suhteiden muodostumisessa. Sosiaalisen median kuvapalvelut ja applikaatiot ovat lasten ja nuorten keskuudessa suosituimpia. Digitaalisen median kautta lapset vastaanottavat suuria tietomääriä ja toimivat eri digialustoilla aktiivisina sisältötuottajina kuvamateriaalia ja postauksia lisäämällä sekä jakamalla. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsilla on oikeus itsensä ilmaisuun. Digitaalinen media on tiivis osa lasten ja nuorten sosiaalista ympäristöä, missä lapset harjoittelevat tunne- ja vuorovaikutustaitojaan eri kehitysvaiheissa. Se toimii myös hyvänä kanavana itseilmaisuun ja osallisuuteen. Digitaalisen median rooli on merkittävä nuoruuden ikävaiheessa, osana seksuaalikehitystä ja luonnollista kiinnostusta seksuaalisuuteen ja intiimien suhteiden muodostamiseen.

Seksuaalissävyytteinen kuvamateriaali digitaalisessa mediassa on lapsille ja nuorille tuttu ja tiedostettu asia myös kansallisen audiovisuaalisen keskuksen mukaan. Lapset ja nuoret lähestyvät toisiaan pyytämällä tai lähettämällä seksuaalissävyytteisiä viestejä tai kuvia. Intiimit kuvat, läheisyyden ilmaiset ja seksuaalissävyytteiset viestit ovat tänä päivänä luonnollinen osa nuorten seurustelusuhteita. Nuoruuden kehitysvaiheessa kiinnostus seksuaalisuuteen, kokeilunhalu ja riskien ottaminen sekä tietämättömyys ja varomaton avoimuus seksuaalissävyytteiseen viestintään on varsin tavallista. Digitaalisessa mediassa fyysinen etäisyys, anonyymiuden tunne ja viestien sekä kuvamateriaalin välittämisen helppous saattavat rohkaista lapsia ja nuoria jakamaan toisten lasten seksuaalissävyytteistä kuvamateriaalia luvatta. Teknologian kehitys ja digitaalisen median muutokset tuovat myönteisten mahdollisuuksien lisäksi jatkuvasti uudenlaisia ja yhä monimuotoisempia riskejä. Oman tai toisen seksuaalissävyytteisen kuvamateriaalin postaaminen tai jakaminen digitaalisessa mediassa sisältää aina riskin kuvamateriaalin väärinkäyttöön.

Lasten ja nuorten itseottama seksuaalissävyytteinen kuvamateriaali ei useinkaan ole Suomessa laitonta, joten siitä syystä kuvien poistaminen jälkikäteen on lähes mahdotonta. Joskus digitaalisessa mediassa ilmenevän seksuaalisen häirinnän taustalla saattaa olla tarkoitushakuista kiusaamista tai kosto. Esimerkiksi seurustelusuhteen päättymisen jälkeen yksi-

tyiseen käyttöön tarkoitetun seksuaalisen kuvamateriaalin levittäminen julkiseksi niin sanottu ”kostoporno” on tarkoituksellista toisen loukkaamista ja naurunalaiseksi saattamista. Lapsille ja nuorille pitää opettaa turvallista digitaalisen median käyttöä erityisesti mitä tulee seksuaalisen kuvamateriaalin luvatta jakamiseen, lataamiseen ja hallussapitoon. Nuoret tarvitsevat lisää lakitietoutta ja digitaatioita seksuaalissävyytteiseen kuvamateriaaliin liittyen. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus saada tietoa eri viestimien välityksellä ja valtiolla on velvollisuus rohkaista tiedotusvälineitä tuottamaan lapsen hyvinvointia ja kehitystä tukevaa aineistoa. Kuten lasten oikeuksien sopimuksen 17. artiklassa todetaan, tulee lasta suojella hänen hyvinvointinsa kannalta vahingolliselta aineistolta.

On huomionarvoista tunnistaa, että lasten ja nuorten mielestä on melko tavanomaista pyytää ja lähettää seksuaalissävyytteisiä kuvia ikätoverilleen. Tämä vaikuttaa lasten ja nuorten kykyyn tunnistaa tilanteita, joissa kuvamateriaalia pyydetäänkin aikuisen toimesta ja väärinkäytettäväksi seksuaalisiin tarkoituksiin. On äärimmäisen tärkeää, että lapsi ja nuori saa asiallista tietoa ja ohjeistusta siitä, miten edistää ja turvata seksuaalista kehitystään erityisesti digitaaliseen mediaan liittyen. Lasten ja nuorten tulee tietää ja olla tietoisia digitaaliseen mediaan liittyvistä turvataidoista erityisesti mitä tulee seksuaalisuuden esitystapoihin ja itsetuotettuihin seksuaalisiin mediasisältöihin.

Lapset tarvitsevat selkeää tietoa ja käytännön ohjeistusta, miten kohdata digitaalisessa mediassa esitetyt pyynnöt seksuaalisten mediasisältöjen lähettämiseen ja seksuaalisiin kuva ja videomateriaalien jakamiseen. Lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa mistä saada apua tai minne ilmoittaa kohdatessaan seksuaalista ahdistelua, häirintää tai kiristystä digitaalisessa mediassa. Kouluissa tarvitaan lisää avointa ja suoraa keskustelua seksuaalissävyytteisten kuvien jakamisesta ja toisaalta sextingiin liittyvistä haitallisista seuraamuksista. Vapaaehtoiselta ja hyvältäkin tuntuvasta seksuaalissävyytteisten kuvien jakamisesta voi olla haitallisia seurauksia. Toisaalta on tärkeä muistuttaa, että yleisyydestä huolimatta sextingia ei tarvitse hyväksyä ”uutena normaalina” ja ”nude” pyyntöihin ei tarvitse suostua. Jatkossa olisi tärkeää tutkia lisää nuorten välistä sextingia; Miten sextingin aktiivinen muoto, seksuaalissävyytteisten viestien lähettäminen, eroaa passiivisesta viestien vastaanottami-

sesta. Lapsen oikeuksien sopimuksen 34. artiklan mukaan lasta tulee suojella kaikenlaiselta seksuaaliselta hyväksikäytöltä. On aikuisten tehtävä suojata lapsia ja määritellä seksuaalisen häirinnän rajat; mikä on sallittua ja mikä on haitallista.

Selvityksen tulokset lasten ja nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä ja siihen liittyvästä kiusaamisesta näyttävät osin ristiriitaisina. Moni lapsi ja nuori kertoi, ettei heihin itseensä ole kohdistunut seksuaalista häirintää, mutta he ovat nähneet toisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää ja kiusaamista. On huomionarvoista, että lapset ja nuoret toivat esiin, että kuvien muokkaus seksuaaliseksi on melko yleistä. Teknologian kehitys on mahdollistanut kuvanmuokkausohjelmien yleistymisen nuorten arkiseen käyttöön. Erilaiset nopeat kuvanmuokkausta helpottavat mobiiliapplikaatiot ovat suosittuja. Todellisen kuvan erottaminen muokatusta on jo lähes mahdotonta.

Selvityksen perusteella voidaan todeta, että lapsiin liittyvän seksuaalisen häirinnän ja siihen liittyvän kiusaamisen kuvaaminen ilmiötasolla ei ole yksiselitteistä. Ammattilaisten ja viranomaistahojen käyttämä terminologia eroaa toisistaan ja termit ovat osittain päällekkäisiä. Tämä kuvastaa ilmiön monimuotoisuutta mikä tuo haasteita myös terminologian yhdenmukaiseen määrittelyyn. Pelastakaa Lasten Lasten suojele ja Nettivihjeen asiantuntijat tekevät sinnikäästä työtä lapsen oikeuksia kunnioittavan terminologian puolesta. Sanoilla on merkitystä ja niillä luodaan maailmaa. On täysin eri asia puhua lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kuin lapsipornografiasta. Myös kostoporno-termi antaa väärän kuvan hyvin yksityisen ja intiimin kuvamateriaalin luvatta jakamisesta ja levittämisestä. Pelastakaa Lapset näkee tarpeellisena, että jatkossa asiantuntijat kokoaisivat yhdessä ajantasaiset, monitieteelliset ohjeistukset lasta kunnioittavasta terminologiasta. Ammattilaisten käyttöön tuotettavan ohjeistus tulee sisältää keskeiset käsitteet lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta, seksuaalisesta häirinnästä ja muista ilmiöön keskeisesti liittyvistä termeistä sisältäen myös digitaalisen median välityksellä toteutetut teot.

Pelastakaa Lapset katsoo, että Suomen seksuaalirikoslainsäädäntöä pitää ajantasaistaa kaikenlaisen lapsen kohdistuvan seksuaaliväkivallan sekä seksuaalisen häirinnän osalta. Teknologian kehitys ja sen myötä digitaalisen median jatkuva muutos asettaa haasteita lainsäädännön ajantasaisena pitämiseen ja toisaalta tulkintaan digitaalisten ympäristöjen osalta. Olemme jo nyt tilanteessa, missä rikoslaki ei tunnista esimerkiksi verkon välityksellä toteutettuja lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia ja tekotapoja rikosnimikkeiden raiskaus ja törkeä raiskaus osalta. Suomessa on huomioitava Ruotsin ennakkotapaukset ja otettava mallia Ruotsin oikeuskäytännöistä digitaaliseen mediaan liittyvien seksuaalirikosten osalta oikeuskäytännöissä ja kaikissa lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikosasioissa. Myös esimerkiksi groomingin osalta Suomen lainsäädännön pitäisi

huomioida paremmin erilaiset digitaalisen median välityksellä toteutetut rikokset. Ennaltaehkäisemiseksi kaikenasteinen grooming pitää nykyistä paremmin tunnistaa poliisin esitutkinnassa ja jo rikosilmoitusta vastaanottaessa. Myös lapsen kohdistuva seksuaalirikoksen yritys on rangaistavaa, joten kaikki tapaukset pitää selvittää lapsen edun mukaisesti. Pelastakaa Lasten mukaan poliisin tutkintaresursseja tulisi ohjata lapsiin kohdistuviin seksuaalirikosasioihin nykyistä enemmän ja myös viranomaisten kouluttamiseen tulisi suunnata lisää resursseja.

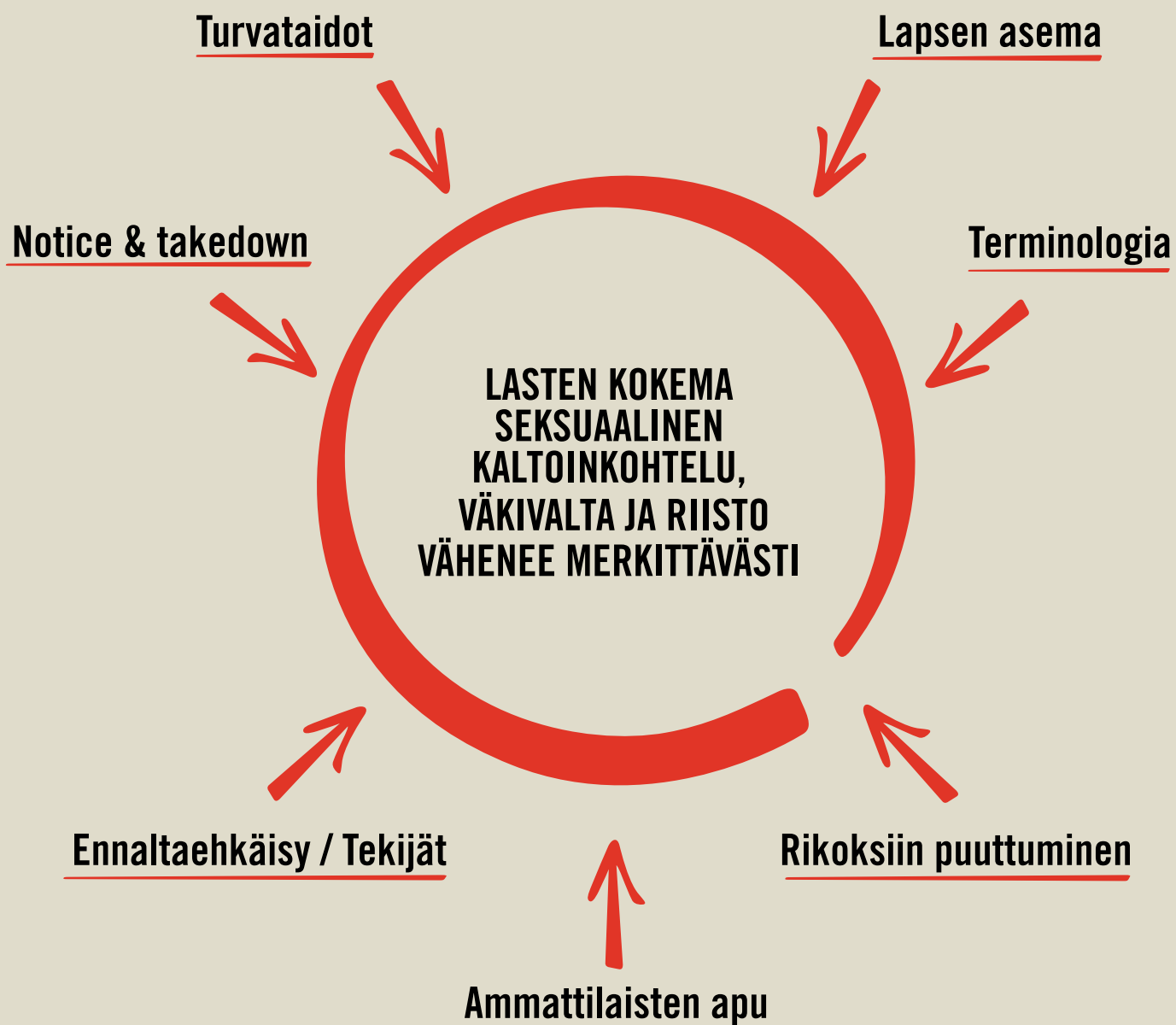
Pelastakaa Lapset hyödyntää jatkossa tätä selvitystä osana tulevia ammattilaisten koulutuksia ja materiaaleja. Tavoitteena on lasten suojele ja lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan, seksuaalisen häirinnän sekä siihen liittyvän kiusaamisen tehokas ennaltaehkäisy digitaalisessa mediassa. Lasten suojele ja Nettivihjeen asiantuntijat ovat sopineet Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen kanssa yhteistyöstä ja opiskelijoiden koulutuspiilotista lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta ja häirinnästä. Koulutuspiilotin tarkoituksena on, että tulevat opettajat ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevien lasten erityisopettajat saavat tarvittavat tiedot ja taidot lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta ja seksuaalisesta häirinnästä sekä auttamisjärjestelmästä. Koulutuspiilotin tavoitteena on tiedon, ohjeistuksen ja neuvojen jakamisen kautta edistää lasten ja nuorten seksuaaliterveyttä ja valmiuksia toimia turvallisesti seksuaalisoituneen mediamaailman yhä muuttuvissa digitaalisissa ympäristöissä sekä rohkaista lapsia ja nuoria ilmoittamaan kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä ja hyväksikäytöstä.

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta ja seksuaalinen häirintä sekä siihen liittyvä kiusaaminen ovat asioita, joista ei useimmiten haluta kuulla eikä puhua. Aihepiiri koetaan edelleen epämiellyttäväksi ja puuttuminen vaikeaksi, mikä on yksi keskeisimmistä esteistä seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä ja tunnistamisessa. Vaikeneminen ja hiljaisuus eivät tue lapsen oikeutta tulla suojelluksi digitaalisessa mediassa ja jokaisen aikuisen vastuulla on toiminnallaan ennaltaehkäistä lasten seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista. Tarvitaan monitieteellistä tutkimusta ja lisää ammatillista keskustelua siitä, miten turvaamme lapsen oikeuksien toteutumisen digitaalisessa mediassa osana lasten ja nuorten arkea, ei irrallaan siitä. Tutkitun tiedon lisäksi tarvitaan arkista keskustelua vanhempien ja huoltajien kanssa, jotta ilmiö ja sen huomioiminen kasvatuksessa vahvistuisi osana tärkeitä lapsen tai nuoren arjen kulumisia.

Euroopan neuvosto on tuottanut kesäkuussa 2018 vahvan kannanoton lapsen oikeuksista digitaalisessa mediassa. Kannanotossa kehoitetaan kaikkia jäsenmaita tarkastelemaan lainsäädäntöä, toimintaohjeita, käytäntöjä sekä varmistamaan lapsen oikeuksien toteutuminen. Valtioiden tulee varmistaa, että myös yritykset ja muut oleelliset toimijat ottavat vastuun ihmisoikeuksien toteutumisesta ja mahdollisista rikkomuksista digitaalisessa mediassa. Euroopan

neuvoston mukaan lapselle on turvattava ajantasainen, kohtuuhintainen ja turvallinen pääsy digitaaliseen mediaan, sillä rajoitettu pääsy heikentää lapsen oikeuksien toteutumista. Julkisissa tiloissa tulee olla ilmainen pääsy digitaalisen median palveluihin ja on varmistettava, ettei lapsi altistu digitaalisen median lapsille sopimattomalle sisällölle. Valtioiden tulee tarjota lapsille tietoa heidän oikeudestaan mielipiteen ilmaisuun sekä yhtä lailla siihen, miten toisten oikeuksia kunnioitetaan digitaalisessa ympäristössä. Lapsille tulee tarjota tietoa laeista ja siitä miten mahdollisissa ongelmatilanteissa toimitaan. Euroopan neuvosto pitää erittäin tärkeänä, että lapsille tuotetaan laadukasta materiaalia aiheesta. Pelastakaa Lasten mukaan Suomella on kaikki valmiudet olla edelläkävijä ja näyttää mallia lapsen oikeuksien toteutumisessa digitaalisessa mediassa. Suomi voi hyödyntää monipuolista digiosaamista ja tuottaa esimerkiksi laadukasta lapsille suunnattua materiaalia.

Seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen on lapselle haitallista. Lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen häirinnän tunnistamista tulee tehostaa, jotta jokainen sen kohteeksi joutunut lapsi saa apua. Yhtäkään lasta ei saa jättää yksin kokemuksensa kanssa. Lapsiin ja nuoriin kohdistuva seksuaalinen häirintä pitää tunnistaa suomalaisessa auttamisjärjestelmässä ja tarjota oikea-aikais- ta ja riittävää tukea lapsille ja nuorille. Lasten parissa työskenteleville ammattilaisille, vanhemmille ja lapsille itselleen tulee tarjota ajantasaista tietoa toimintatavoista seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi. Lapsella on oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen ilman pelkoa seksuaalisesta häirinnästä. Jokaisen aikuisen vastuulla ja velvollisuutena on edistää lapsen oikeuksien ja edun toteutumista myös digitaalisessa mediassa. Tasapaino suojelun ja sallimisen välillä on määriteltävä jatkuvasti uudelleen teknologian ja sen myötä kehittyvien digitaalisten ympäristöjen suhteen.

Pelastakaa Lapset

NETTIVIHJE
FINNISH HOTLINE

ASiantuntijoiden vinkit

Muutama vinkki miten voit toimia jos

...olet jakanut intiimin/seksuaalissävyytteisen kuvan tai videon jonkun kanssa, tai tiedät että jollakin on tällainen kuva tai video sinusta ja tiedät että kuvamateriaali on jaettu muille digitaalisessa mediassa, tai olet huolestunut, että näin saattaisi tapahtua, voit tehdä muutaman asian hillitäksesi tilannetta.

Jos olet jakanut materiaalia:

Rauhallisena pysyminen auttaa kaikkien asioiden hoitamisesta ja kaikille asioille voi tehdä jotain. Pyri poistamaan jakamasi materiaali jos se on mahdollista. On olemassa aina joku aikuinen, joka osaa auttaa sinua. Häpeä on aivan tavallinen tunne, kun puhutaan seksuaalisesta kuvamateriaalista. Häpeän tunne laimenee varmasti, kun kerrot tapahtuneesta aikuiselle ja aikuinen selvittää tilanteen.

Tee näin, jos joku jakaa tai on aikeissa jakaa seksuaalissävyytteisen kuvan tai videon sinusta:

Kerro mahdolliselle jakajalle, ettei sinun kuvia tai videoita saa jakaa ilman lupaasi ja ei ole todellakaan ok lähettää seksuaalista materiaalia toisista eteenpäin. Muistuta potentiaalista lähettäjästä siitä, miltä hänestä itsestään tuntuisi, jos joku olisi aikeissa tehdä hänelle samoin.

Jos kuvamateriaalia ehti mennä eteenpäin, vaadi että jakaja poistaa materiaalin välittömästi. Kerro asiasta kaverille ja jollekin aikuiselle kuten opettajalle tai huoltajallesi, sillä on aikuisten asia selvittää asiaa eteenpäin. Muista, ettei tilanteessa ole mitään noloa; ethän ole itse tehnyt mitään väärää ja aikuiset kyllä ymmärtävät, kun selität tilanteen heille juuri niin kuin se meni.

Toimi näin, jos sinua uhkaillaan kuvamateriaalilla:

Älä lähetä mitään viestejä, kuvia tai videoita uhkailijalle. Ota uhkauksesta kuvaruutukopio (screenshot) ja säilytä uhkausviesti. Pysy rauhallisena ja heti tilaisuuden tullen kerro asiasta aikuiselle. Aikuiset selvittävät tilanteen, sinun ei kuulu etkä voi selvittää asiaa yksin tai kaverin kanssa. Kaverille toki kannattaa jutella, se usein helpottaa ja rauhoittaa.

Toimi näin jos kuvamateriaalin jakamiseen tai kiristämiseen liittyy aikuinen:

Soita tai viestitä asiasta heti huoltajallesi, opettajallesi tai muulle aikuiselle joka on saatavilla ja johon luotat. Aikuiset selvittävät asian toisen aikuisen kanssa, sinun ei tarvitse tehdä muuta kuin kertoa asiasta. Ota kiristyksestä kuvaruutukopio ja säilytä kiristysviestit. Älä koskaan lähetä aikuiselle tai aikuiseksi epäilemällesi henkilölle mitään kuvamateriaalia, se ei välttämättä ole turvallista.

OLE YHTEYDESSÄ TÄNNE TUEN JA LISÄTIEDON SAAMISEKSI:

Nettivihje, jos alastonkuvasi on lähtenyt kiertämään luvatta, ilmoita siitä: www.nettivihje.fi

Ilmoita rikoksesta poliisille: www.nettivinkki.fi ja akuutissa tilanteessa soita 112.

MLL-nuortennetti, jos tarvitset lisätietoa turvallisuudesta: www.nuortennetti.fi

Help.some- Mobiilisovellus kiusaamis- ja häirintätapauksien sekä rikosasioiden selvittelyn tueksi:

Lataa joko Googlen Play- kauppa tai AppStoresta

Netari- Verkkonuorisotalo: www.netari.fi/ohjaustajaneuvontaa

SUMMARY

Sexual harassment and the related bullying in digital media as experienced by children and adolescents

Keywords: sexual harassment, digital media, child, adolescent

Specialists of Save the Children have in their work paid attention to the uncontrollable spreading and inappropriate or criminal use of suggestive children's selfies, or images of children shot by others. Save the Children set out to explore the phenomenon as experienced by children and adolescents. This report outlines sexual harassment and the related bullying in digital media as experienced by children and adolescents. The main focus is to generate knowledge on the experiences of children of 12 to 17 years of peer-to-peer sexual harassment and the related bullying in digital media. The report has been written on the basis of a survey conducted by Save the Children in February-March 2018. A total of 3210 lower and upper secondary school children responded via web-based questionnaire.

The main finding of the report is that sexual harassment over digital media among children between the ages of 12 to 17 is rather common. Children and adolescents report having witnessed other children being subjected to sexual harassment and the related bullying in digital media. The findings indicate that girls more often than boys are subjected to sexual harassment. Children and adolescents primarily perceive sexual harassment and the related bullying in terms of messing but a significant part of the respondents perceive it offensive. The findings show that the children and adolescents are aware that it is not allowed to share nude images over digital media. Despite this, approximately a third of the respondents had received on their smartphones nude images or video footage, or seen suggestive footage being shared in group conversations. The report pinpoints a contradiction between the attitudes and actions of the respondents.

According to the findings, children and adolescents rarely capture footage in secret, or share such images or footage. Footage modified and edited to portray another child in a suggestive way had come to the attention of approximately a third of the children and adolescents. Children and adolescents most commonly share naked images of themselves when they are dating. As a rule, children and adolescents do know what to do when they encounter sexual harassment and the related bullying in digital media. However, a significant part of children and adolescents do not know what to do in such situation. The most common way for children and adolescents to deal with sexual harassment is to block the perpetrator and tell a friend. The most salient reason for not telling an adult of sexual harassment is the feeling of shame. The second important reason for not telling an adult, according to the respondents, is apprehension due the potential loss of digital media privileges.

The respondents hold that schools do not offer enough information and guidance on sexual harassment or sharing suggestive footage in digital media. Children and adolescents report having received little information on legislation concerning sexual harassment, or how and where to report possible incidents of sexual harassment.

On the basis of this report, it is safe to say that children and adolescents would need to be provided with knowledge on legislation and digital skills concerning sexual footage, the possession of such footage and downloading or sharing such footage without permission. The terminology and legislation related to this phenomenon must be updated. Furthermore, multidisciplinary research and open discussion between professionals about securing the rights of children in digital media needs to be nurtured. Save the Children will utilize this report as part of their evaluation work on how the UN Convention of the Rights of the Child and Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse are fulfilled in Finland. The findings of the report will be used to generate knowledge for the use of professionals working with children, children's parents, and children and adolescents themselves.

SAMMANFATTNING

Sexuella trakasserier samt påföljande mobbning som barn och ungdomar upplever i digitala medier

Nyckelord: sexuella trakasserier, digitala medier, barn, ungdom

Rädda Barnens experter uppmärksammade i sitt arbete den okontrollerade spridningen av bildmaterial av sexuell karaktär med barnmotiv. En del av bilderna är tagna av barnen själva. Bilderna sprids och används i osakligt eller kriminellt syfte. Rädda Barnen ville utreda hur barn och ungdomar upplever fenomenet. Utredningen kartlägger sexuella trakasserier som barn och ungdomar upplever i digitala medier, samt mobbning i samband med dem. Det huvudsakliga syftet med utredningen är att få fram information om vilka erfarenheter barn i åldern 12-17 år har av sexuella trakasserier mellan ungdomar i digitala medier, samt mobbning i anknytning till trakasserier. Utredningen grundar sig på en enkät som Rädda Barnen genomförde i februari och mars 2018. Totalt 3210 elever i högstudier och gymnasier svarade på det webbaserade frågeformuläret.

Utredningens huvudsakliga resultat är att sexuella trakasserier i digitala medier är relativt vanliga bland barn och ungdomar i åldern 12-17 år. Barnen och ungdomarna berättar att de i digitala medier har sett andra barn utsättas för sexuella trakasserier och mobbning i samband med dem. Enligt enkätens resultat är det flera flickor än pojkar som utsätts för sexuella trakasserier. Barnen och ungdomarna upplever att de sexuella trakasserier och den påföljande mobbningen vanligen sker på ett skämtsamt sätt, men en betydande andel anser att gärningarna är kränkande. Resultatet visar att barn och ungdomar vet att man inte får skicka vidare nakenbilder eller film i digitala medier. Men trots detta hade ändå en tredjedel av barnen och ungdomarna av jämnåriga kompisar fått bilder och film till sin telefon, eller sett att bilder med sexuellt innehåll lagts ut i forum på nätet. Resultaten visar att barnens och ungdomarnas inställning och agerande står i strid med varandra.

Enligt resultaten fotograferar och filmar barnen och ungdomarna inte någon i smyg, och de delar nästan aldrig bilder eller film som tagits i smyg. Ungefär en tredjedel av barnen och ungdomarna har sett bildmaterial där bilden av ett annat barn har redigerats så att den har fått ett sexuellt innehåll. Oftast skickar barn och ungdomar nakenbilder av sig själva då de sällskapas. Barnen och ungdomarna kan i allmänhet agera när de stöter på sexuella trakasserier och påföljande mobbning i digitala medier. Det är ändå anmärkningsvärt många av de unga som inte vet hur man ska agera i situationen. När barn och ungdomar upplever sexuella trakasserier agerar de oftast genom att blockera den som trakasserar, och berätta om det skedda för en kompis. Skamkänslan är den vanligaste orsaken till att barn och ungdomar inte berättar om trakasserier för en vuxen. Man kan också se en annan orsak, ungdomarna befärdar att deras användning av digitala medier ska begränsas.

De unga anser att skolorna inte erbjuder tillräckligt mycket information och handlingsdirektiv när det gäller sexuella trakasserier och spridning av bildmaterial av sexuell karaktär i digitala medier. Barn och ungdomar berättar att de har fått endast lite information om lagstiftningen kring sexuella trakasserier, samt om hur och var man kan anmäla trakasserier.

Utifrån utredningen kan vi konstatera att barn och ungdomar behöver få mera information om lagen samt digitala färdigheter i anknytning till innehav, nerladdning och spridning av sexuellt bildmaterial. Terminologin och lagstiftningen kring fenomenet bör uppdateras, och vi behöver mera tvärvetenskaplig forskning och professionell debatt om hur man tryggar barnets rättigheter i digitala medier. Rädda Barnen kommer att använda utredningen i utvärderingen av hur FN:s barnkonvention och Europarådets Lanzarotekonvention förverkligas i Finland. Nu ska man utifrån utredningens resultat producera information för yrkesmänniskor som arbetar med unga, samt för föräldrar, barn och ungdomar.

KYSELYLOMAKE

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen
Save the Children

Kyselylomake

Pelastakaa Lapset ry selvittää kyselyllä lasten ja nuorten kokemuksia verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta ja seksuaalisesta häirinnästä. Tavoitteena on saada tietoa siitä, miten nuoret kokevat kiusaamisen ja häirinnän, jolloin nuorille pystytään paremmin tarjoamaan oikeanlaista apua ja tukea.

12–17-vuotias nuori, tarvitsemme tietoa Sinun kokemuksistasi verkossa.

Pyydämme sinua vastaamaan kyselyyn, jossa kartoitetaan kokemuksiasi verkossa. Kyselyyn vastaaminen vie noin 20 minuuttia. Vastaaminen tapahtuu nimettömästi ja kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kukaan ei osaa yhdistää vastauksiasi sinuun. Kyselyn tuloksia tullaan käyttämään koulutus- ja tiedotusmateriaaleissa.

Millaisia kysymyksiä kysely sisältää?

Kyselyssä keskitytään Sinun kokemuksiisi verkossa, kuten esim. seurustelu- ja ystävyys-suhteisiin. Huomioi, että osa kysymyksistä saattaa aiheuttaa epämiellyttäviä tunteita tai epämiellyttävien muistojen aktivoitumista (esim. kiusaamiseen tai häirintään liittyvät kysymykset, kuten intiimien kuvien levittäminen ilman lupaasi tai seksuaalisten viestien vastaanottaminen tahtomattasi). Jos joku kysymyksistä tuntuu vaikealta tai et tiedä, kuinka vastata siihen, voit jättää sen kohdan tyhjäksi.

Keskustelutukea on tarjolla kyselyyn vastaamisen jälkeen esimerkiksi Help.some-palvelussa, www.helpsome.fi.

Seksuaalinen häirintä netissä

Kyselyllä halutaan selvittää lasten ja nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä, joka tarkoittaa ei-toivottua seksuaalista käyttäytymistä. Kyselyssä keskitytään lasten ja nuorten keskinäiseen verkossa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään.

Seksuaalinen häirintä netissä on ei-toivottua toiseen henkilöön kohdistuvaa ja/tai ilman henkilön suostumusta tapahtuvaa seksuaalista käyttäytymistä, joka voi olla esimerkiksi seksuaalissävyytteisten kuvien, videoiden, kommenttien, viestien, sivustojen ja tekstien jakamista. Häirinnän tavoitteena on kiusata, uhkailla, nöyryyttää, seksualisoida ja syrjiä henkilöä tai henkilöitä.

Alastonkuvilla tarkoitetaan tässä yhteydessä seksuaalisia kuvia tai videoita, joissa henkilön tai henkilöiden vartalo on täysin alastomana. Kuvissa voi esiintyä myös seksuaalisia tekoja.

Puolialastomilla kuvilla tarkoitetaan tässä yhteydessä seksuaalisia kuvia tai videoita, joissa henkilön tai henkilöiden vartalo on osittain vaatteiden (alusvaatteiden, bikinien tms.) peitossa. Kuvissa voi esiintyä myös seksuaalisia tekoja.

Kokemuksesi verkossa

1. Kuinka usein keskimäärin käytät seuraavia sosiaalisen median palveluita?

	En koskaan	Harvemmin kuin kerran kuukaudessa	Kerran kuukaudessa	Kerran viikossa	Kerran päivässä	Kerran tunnissa tai useammin
a) YouTube	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Instagram	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Facebook tai Facebook messenger	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) WhatsApp	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Snapchat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Twitter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Jokin muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Kuinka usein olet tehnyt tai nähnyt jonkun muun tekemän jotain seuraavista netissä viimeisen vuoden aikana (esim. sosiaalisessa mediassa, viestipalvelussa tai tekstiviestillä)?

	En koskaan	Harvoin	Silloin tällöin	Useimmiten	Koko ajan
a) Olen saanut positiivisia kommentteja postaamilleni tai lähettämilleni kuville/videoille	☐	☐	☐	☐	☐
b) Olen nähnyt jonkun kehuvan toisen ulkonäköä kuvassa tai videossa	☐	☐	☐	☐	☐
c) Olen lähettänyt alastomia tai puolialastomia kuvia tai videoita itsestäni tyttö- tai poikaystävälle	☐	☐	☐	☐	☐
d) Olen lähettänyt alastomia tai puolialastomia kuvia tai videoita itsestäni jollekin, jonka kanssa en ole seurustellut	☐	☐	☐	☐	☐
e) Olen lähettänyt seksuaalissävyytteisen viestin, kuvan tai videon jollekin, jonka kanssa en ole ollut tekemisissä netin ulkopuolella	☐	☐	☐	☐	☐
f) Olen jakanut tai lähettänyt jotain, mitä olen katunut myöhemmin	☐	☐	☐	☐	☐

Pyydämme kertomaan, mitä ajattelet seuraavista

3. Kuinka paljon olet samaa mieltä seuraavista?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Netissä on hauskaa flirttailla muiden kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
b) Netillä on tärkeä rooli seurustelusuhhteissani	☐	☐	☐	☐	☐
c) Saan netistä vastauksia kysymyksiini seksistä ja seurustelusta	☐	☐	☐	☐	☐
d) Tytöistä levitetyt seksuaaliset huhut uskotaan helpommin paikkansapitäviksi kuin pojista levitetyt	☐	☐	☐	☐	☐
e) On hyväksyttävää, että joku lähettää puolialastomia tai alastomia kuvia tai videoita itsestään, jos itse niin halua	☐	☐	☐	☐	☐
f) On hyväksyttävää, että tyttö- tai poikaystävä pyytää alastomia tai puolialastomia kuvia tai videoita toiselta	☐	☐	☐	☐	☐
g) Jos jonkun puolialastomat tai alastomat kuvat tai videot leviävät somessa, se on osittain hänen oma vikansa	☐	☐	☐	☐	☐

4. Kuinka paljon olet samaa mieltä seuraavista?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Jos saat alastoman tai puolialastoman kuvan tai videon joltain, voit lähettää sen eteenpäin muille ihmisille	☐	☐	☐	☐	☐
b) Tytöillä on suurempi paine lähettää puolialastomia tai alastomia kuvia tai videoita kuin pojilla	☐	☐	☐	☐	☐
c) Olen huolissani, että jakamani kuva tai video voi levitä hallitsemattomasti netissä	☐	☐	☐	☐	☐
d) En aina halua postata tai lähettää kuvia tai videoita, koska pelkään, että saan ilkeitä	☐	☐	☐	☐	☐

kommentteja ulkonäöstäni					
e) Seksuaalisten kommenttien saaminen on normaalia netissä	☐	☐	☐	☐	☐

Muutama kysymys Sinusta

5. Kuinka paljon olet samaa mieltä seuraavista?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Saan kavereiltani paljon tukea	☐	☐	☐	☐	☐
b) Saan vanhemmiltani paljon tukea	☐	☐	☐	☐	☐
c) Teen usein tahtomattani asioita, koska haluan kavereideni pitävän minusta	☐	☐	☐	☐	☐
d) Uskon, että pystyn itse hoitamaan yllättäviä ongelmia	☐	☐	☐	☐	☐
e) Murehdin paljon	☐	☐	☐	☐	☐
f) Jos minulla on ongelmia, löydän usein ratkaisun niihin	☐	☐	☐	☐	☐
g) Olen usein allapäin ja onneton	☐	☐	☐	☐	☐
h) Pidän itsestäni	☐	☐	☐	☐	☐
i) Tunnen itseni arvokkaaksi	☐	☐	☐	☐	☐

Kokemuksiasi siitä, miten muut nuoret käyttäytyvät netissä

6. Kuinka usein olet nähnyt muiden nuorten tekevän jotain seuraavista netissä viimeisen vuoden aikana?

	En osaa sanoa	En koskaan	Joskus	Usein	Jatkuvasti
a) Ihmiset ovat kommentoineet jonkun tytön vartaloa ilkeästi	☐	☐	☐	☐	☐
b) Ihmiset ovat käyttäneet netissä jostain toisesta henkilöstä ilkeitä sanoja, kuten "huora" tai "homo"	☐	☐	☐	☐	☐
c) Ihmiset ovat tykänneet jonkun seksuaalissävytteisestä vitsistä tai kommentista somessa	☐	☐	☐	☐	☐

d) Ihmiset ovat kommentoineet jonkun tuntemani henkilön kuvia tai videoita seksuaalisilla kommenteilla	☐	☐	☐	☐	☐
e) Ihmiset ovat perustaneet ryhmän somessa seksuaalisten kuvien, videoiden ja huhujen levittämiseen muista nuorista	☐	☐	☐	☐	☐
f) Ihmiset ovat muokanneet jonkun kuvasta seksuaalisen (esim. liittämällä kasvat pornografiseen kuvaan tai liittämällä kuvaan seksuaalissävytteisiä emojeita/merkkejä)	☐	☐	☐	☐	☐

7. Kuinka usein olet nähnyt muiden nuorten tekvän jotain seuraavista netissä viimeisen vuoden aikana?

	En osaa sanoa	En koskaan	Joskus	Usein	Jatkuvasti
a) Ihmiset ovat jakaneet alastomia tai puolialastomia kuvia tai videoita tuntemastani henkilöstä	☐	☐	☐	☐	☐
b) Ihmiset ovat jakaneet seksuaalisia kuvia tai videoita ryhmäkeskustelussa pyytämättä	☐	☐	☐	☐	☐
c) Ihmiset ovat uhanneet raiskata jonkun	☐	☐	☐	☐	☐
d) Ihmiset ovat ottaneet salaa seksuaalisia kuvia tai videoita henkilöstä ja jakaneet niitä netissä	☐	☐	☐	☐	☐
e) Ihmiset ovat jakaneet seksuaalisia kuvia tai videoita minun ikäisistäni nuorista	☐	☐	☐	☐	☐
f) Olen nähnyt ihmisten jakavan kuvia tai videoita tuntemastani henkilöstä, joka on kuvannut itseään tekemässä seksuaalisia tekoja	☐	☐	☐	☐	☐

Sinun käyttäytymisestäsi verkossa

8. Mitä sinä teet netissä ja kenen kanssa? (esim. sosiaalisessa mediassa, viestipalveluissa tms.)

	En osaa sanoa	En koskaan	Joskus	Usein	Jatkuvasti
a) Olen kommentoinut jonkun kuvaa tai videota seksikkääksi	☐	☐	☐	☐	☐
b) Olen tykännyt jonkun toisen seksuaalisesta vitsistä tai kommentista, jolla hän on kommentoinut toisen henkilön kuvaa tai videota	☐	☐	☐	☐	☐
c) Olen lähettänyt jollekin alastoman tai puolialastoman kuvan tai videon saadakseni hänet lähettämään minulle kuvan itsestään alastomana tai puolialastomana	☐	☐	☐	☐	☐
d) Olen käyttänyt ilkeitä sanoja, kuten "huora" tai "homo", jostain toisesta henkilöstä	☐	☐	☐	☐	☐
e) Olen lähettänyt alastoman tai puolialastoman kuvan tai videon jostain toisesta henkilöstä eteenpäin ilman toisen henkilön lupaa	☐	☐	☐	☐	☐
f) Olen ottanut kuvan tai videon toisen vartalosta salaa	☐	☐	☐	☐	☐
g) Olen ottanut "screenshotin" alastomasta tai puolialastomasta kuvasta, videosta tai seksuaalisesta keskustelusta lähettääkseni sen myöhemmin eteenpäin todistusaineistona tapahtuneesta	☐	☐	☐	☐	☐

Kuinka muut nuoret ovat käyttäytyneet Sinua kohtaan netissä

9. Kuinka usein sinua on kohdeltu seuraavin tavoin netissä (esim. sosiaalisessa mediassa tai viestipalveluissa) viimeisen vuoden aikana?

	En osaa sanoa	Ei koskaan	Joskus	Usein	Jatkuvasti
a) Lähettämäni/postaamaani kuvaa kommentoitiin seksuaalissävyytteisesti	☐	☐	☐	☐	☐
b) Seksuaalisesta käyttäytymisestääni on juoruttu tai levitetty valheita	☐	☐	☐	☐	☐
c) Poika- tai tyttöystävä painosti minua lähettämään puolialastomia tai alastomia kuvia tai videoita	☐	☐	☐	☐	☐
d) Alastomia tai puolialastomia kuviani tai videoita on jaettu muille ihmisille ilman lupaani	☐	☐	☐	☐	☐
e) Sain tahtomattani jonkun toisen alastomia tai puolialastomia kuvia tai videoita omaan puhelimeeni	☐	☐	☐	☐	☐
f) Sain uhkausviestin, jossa minut uhattiin raiskata	☐	☐	☐	☐	☐
g) Joku uhkaili tai kiristi minua aiemmin postaamieni/lähettämieni seksuaalisten kuvien tai videoiden avulla	☐	☐	☐	☐	☐

Kokemuksesi seksuaalisesta häirinnästä netissä

Seksuaalinen häirintä netissä on ei-toivottua toiseen henkilöön kohdistuvaa ja/tai ilman henkilön suostumusta tapahtuvaa seksuaalista käyttäytymistä, joka voi olla esimerkiksi seksuaalissävyytteisten kuvien, videoiden, kommenttien, viestien, sivustojen ja tekstien jakamista. Häirinnän tavoitteena on kiusata, uhkailla, nöyryyttää, seksualisoida ja syrjiä henkilöä tai henkilöitä.

Alastonkuvilla tarkoitetaan tässä yhteydessä seksuaalisia kuvia tai videoita, joissa henkilön tai henkilöiden vartalo on täysin alastomana. Kuvissa voi esiintyä myös seksuaalisia tekoja.

Puolialastomilla kuvilla tarkoitetaan tässä yhteydessä seksuaalisia kuvia tai videoita, joissa henkilön tai henkilöiden vartalo on osittain vaatteiden (alusvaatteiden, bikinien tms.) peitossa. Kuvissa voi esiintyä myös seksuaalisia tekoja.

10. Oletko viimeisen vuoden aikana nähnyt tai kokenut seksuaalista häirintää netissä muiden nuorten tekemänä?

	Kyllä	Ei
a) Olen nähnyt seksuaalista häirintää netissä	☐	☐
b) Olen itse joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi netissä	☐	☐

11. Kohtaavatko tytöt vai pojat enemmän seksuaalista häirintää?

a) Tytöt ja pojat kohtaavat saman verran seksuaalista häirintää	☐
b) Pojat kohtaavat enemmän seksuaalista häirintää kuin tytöt	☐
c) Tytöt kohtaavat enemmän seksuaalista häirintää kuin pojat	☐

12. Mitkä syyt vaikuttavat siihen, että nuoret kohdistavat seksuaalista häirintää muihin nuoriin verkossa?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Tämä on normaalia käyttäytymistä netissä	☐	☐	☐	☐	☐
b) Vitsillä	☐	☐	☐	☐	☐
c) Saadakseen hyväksynnän ja ihailua kavereiltaan	☐	☐	☐	☐	☐
d) Vahingossa/tarkoituksena ei ole loukata ketään	☐	☐	☐	☐	☐
e) Jatkaakseen sitä, minkä joku toinen on aloittanut	☐	☐	☐	☐	☐
f) Loukatakseen jotakuta	☐	☐	☐	☐	☐
g) Saadakseen seksuaalista tyydytystä	☐	☐	☐	☐	☐

Sinun kokemuksesi

Seuraavaksi kysymme, millaisia henkilökohtaisia kokemuksia sinulla on netissä tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä. Jos et ole joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi netissä, siirry kysymykseen 17.

13. Kuvaile, mitä tapahtui, kun jouduit seksuaalisen häirinnän kohteeksi netissä. Voit kertoa esimerkiksi mitä tapahtui, miltä tapahtunut sinusta tuntui ja miten toimit tilanteessa.

14. Miltä seksuaalinen häirintä netissä Sinusta tuntui?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Olin peloissani	☐	☐	☐	☐	☐
b) Olin surullinen	☐	☐	☐	☐	☐
c) Olin huolissani	☐	☐	☐	☐	☐
d) Syytin itseäni tapahtuneesta	☐	☐	☐	☐	☐
e) Minua nolotti	☐	☐	☐	☐	☐
f) Tunsin itseni yksinäiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
g) En tiennyt, mitä tehdä	☐	☐	☐	☐	☐
h) Pelkäsin, mitä perheeni ja vanhempani saattaisivat minusta ajatella	☐	☐	☐	☐	☐
i) En halunnut mennä kouluun	☐	☐	☐	☐	☐
j) En halunnut nähdä kavereitani	☐	☐	☐	☐	☐
k) Pelkäsin, että tapahtunut tulisi vastaan tulevaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
l) Tapahtunut ei vaivannut minua	☐	☐	☐	☐	☐

15. Mitä seksuaalisesta häirinnästä seurasi?

	Valitse yksi tai useampi
a) Sain tukea muilta ihmisiltä	☐
b) Sain apua koulusta	☐
c) Kaverini eivät enää puhuneet minulle	☐
d) Ihmiset nimittelivät minua ilkeillä / seksuaalisilla nimillä	☐
e) Ihmiset puhuivat minusta pahaa selkäni takana	☐
f) Ihmiset sanoivat, että tapahtunut oli omaa syytäni	☐
g) Ihmiset uhkailivat minua	☐
h) En mennyt enää nettiin	☐
i) En mennyt enää kouluun	☐
j) En nähnyt enää kavereitani	☐
k) Mitään erityistä ei tapahtunut	☐
l) Minua pelotti, että jotain kauheaa tapahtuisi	☐
m) Olin hermostunut, ahdistunut tai kireä	☐
n) Olin alakuloinen, masentunut tai tunsin toivottomuutta	☐

16. Miten toimit, kun jouduit seksuaalisen häirinnän kohteeksi netissä?

	Valitse yksi tai useampi
a) En kertonut kenellekään	☐
b) En huomioinut tapahtunutta lainkaan	☐
c) Kerroin huoltajalle	☐
d) Kerroin opettajalle/koulun henkilökunnalle	☐
e) Kerroin kaverille	☐
f) Kerroin siskolle/veljelle	☐
g) Ilmoitin tapahtuneesta sosiaalisen median palveluntarjoajalle (esim. Facebookille tai Snapchatille)	☐
h) Blokkasin/estin kyseisen henkilön	☐
i) Soitin auttavaan puhelimeen	☐
j) Ilmoitin tapahtuneesta poliisille	☐
k) Sanoin häiritsijälle, että lopettaa ja poistaa kuvat/videot ja kommentit	☐
l) Ilmoitin jonnekin muualle, minne? _____	☐

Kiitos vastauksistasi. Jos jokin kysymyksistä huolestutti sinua, saat lisätietoa ja tukea Help.some-palvelusta, www.helpsome.fi.

Mitä Sinä tekisit

17. Miten toimisit joutuessasi seksuaalisen häirinnän kohteeksi netissä?

	Erittäin epätodennäköistä	Epätodennäköistä	En osaa sanoa	Todennäköistä	Erittäin todennäköistä
a) En huomioisi häirintää lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kertoisin huoltajalle	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kertoisin opettajalle	☐	☐	☐	☐	☐
d) Kertoisin kaverille	☐	☐	☐	☐	☐
e) Kertoisin siskolle/veljelle	☐	☐	☐	☐	☐
f) Ilmoittaisin sosiaalisen median palveluntarjoajalle (esim. Facebookille tai Snapchatille)	☐	☐	☐	☐	☐
g) Blokkaisin/estäisin kyseisen henkilön	☐	☐	☐	☐	☐
h) Soittaisin auttavaan puhelimeen	☐	☐	☐	☐	☐
i) Ilmoittaisin poliisille	☐	☐	☐	☐	☐
j) Sanoisin häiritsijälle, että lopettaa ja poistaa kuvat/videot ja kommentit	☐	☐	☐	☐	☐

Seksuaalisesta häirinnästä kertominen

18. Mitkä asiat estäisivät sinua kertomasta mahdollisesta seksuaalisesta häirinnästä opettajallesi?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) En tietäisi, kenelle opettajalle voisin puhua	☐	☐	☐	☐	☐
b) Opettajat ovat liian kiireisiä, että ehtisivät kuunnella	☐	☐	☐	☐	☐
c) Pelkäisin kertomisen vain pahentavan asiaa	☐	☐	☐	☐	☐

d) Uskon, että minua ei otettaisi tosissaan	☐	☐	☐	☐	☐
e) Pelkäisin, että koulussa ylireagoitaisiin asiaan	☐	☐	☐	☐	☐

19. Mitkä asiat estäisivät sinua ilmoittamasta mahdollisesta seksuaalisesta häirinnästä poliisille?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) En tietäisi, milloin seksuaalinen häirintä on laitonta	☐	☐	☐	☐	☐
b) En haluaisi joutua itse vaikeuksiin	☐	☐	☐	☐	☐
c) En tietäisi, kuinka voisin ilmoittaa	☐	☐	☐	☐	☐
d) Luulen, että se olisi liian vaikeaa	☐	☐	☐	☐	☐
e) Ajattelisin, ettei kyse ole niin vakavasta asiasta	☐	☐	☐	☐	☐
f) En haluaisi muiden henkilöiden (häiritsijän) joutua vaikeuksiin	☐	☐	☐	☐	☐
g) En haluaisi, että perheeni saa tietää asiasta	☐	☐	☐	☐	☐

20. Miten paljon seuraavat esimerkit estäisivät sinua ilmoittamasta mahdollisesta seksuaalisesta häirinnästä sosiaalisen median palveluntarjoajalle (esim. Facebookin tai Snapchatin ylläpidolle)?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) En tiedä, miten ilmoittaisin	☐	☐	☐	☐	☐
b) En usko, että kertominen auttaisi	☐	☐	☐	☐	☐
c) Pelkäisin, että muut henkilöt (häiritsijät) saisivat tietää asiasta tai heille ilmoitettaisiin, että olen tehnyt ilmoituksen häirinnästä	☐	☐	☐	☐	☐
d) Ilmoituksen tekeminen on liian työlästä	☐	☐	☐	☐	☐
e) En usko, että he tekisivät asialle mitään	☐	☐	☐	☐	☐

21. Mitkä seuraavista estäisivät sinua kertomasta mahdollisesta seksuaalisesta häirinnästä (esim. huoltajalle, opettajalle, poliisille, sosiaalisen median palveluntarjoajalle)?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
a) Luulen, että aikuiset eivät ymmärtäisi	☐	☐	☐	☐	☐
b) En luota kenenkään niin paljon, että kertoisin	☐	☐	☐	☐	☐
c) Luulen, että minua syytettäisiin tapahtuneesta	☐	☐	☐	☐	☐
d) Minua nolottaisi liikaa	☐	☐	☐	☐	☐
e) Selvittäisin asian mieluiten itse	☐	☐	☐	☐	☐
f) Vanhempani tai huoltajani eivät antaisi minun enää olla somessa tai netissä	☐	☐	☐	☐	☐
g) En haluaisi, että muut nuoret pitäisivät minua lavertelijana	☐	☐	☐	☐	☐
h) Kertominen ei vaikuttaisi asiaan mitenkään	☐	☐	☐	☐	☐
i) Ajattelisin, että häirintä olisi pian kuitenkin ohi	☐	☐	☐	☐	☐
j) Ajattelisin, että on parempi vain jättää häirintä huomioimatta	☐	☐	☐	☐	☐
k) Pelkäisin, mitä kertomisesta voisi seurata	☐	☐	☐	☐	☐
l) Olisin huolissani siitä, että joutuisin uudelleen häiritsijän kohteeksi	☐	☐	☐	☐	☐

Koulusi

22. Oletko saanut tietoa seuraavista aiheista koulussa? Jos olet, kuinka hyödyllisenä pidit oppimaasi?

	Ei lainkaan hyödyllistä	Ei kovinkaan hyödyllistä	En osaa sanoa	Melko hyödyllistä	Erittäin hyödyllistä	En ole saanut tietoa tästä lainkaan
a) Alastomien tai puolialastomisen kuvien ja videoiden lähettäminen (sexting)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lisätietoa

Apua ja tukea löydät täältä:

Help.some

Help.some on mobiilisovellus, joka tarjoaa tietoa ja neuvontaa lapsille ja nuorille. Help.somen kautta voit saada tietoa ja tukea esimerkiksi kiusaamis- ja häirintätapauksissa sekä rikosasioiden selvittelyssä. Lataa ilmainen sovellus ja ole suoraan yhteydessä koulutettuihin ja luotettaviin aikuisiin.

Lataa Help.some Googlen Play-kaupasta

Lataa Help.some AppStoresta

Lasten ja nuorten puhelin

päivystää numerossa 116 111

Voit soittaa lasten ja nuorten puhelimeen: ma–pe klo 14–20 ja la–su klo 17–20.

Rikosuhripäivystys

Oletko joutunut rikoksen tai rikosyrityksen kohteeksi tai oletko joutunut rikoksen todistajaksi? Yhteyden palveluun saat joko puhelimitse tai täyttämällä ja lähettämällä yhteydenottopyynnön:
[/www.riku.fi/fi/yhteydenottopyynto](http://www.riku.fi/fi/yhteydenottopyynto)

Lisätietoa turvallisuudesta netissä löydät:

Netari – Suomen ainoa verkkonuorisotalo: www.netari.fi/ohjaustajaneuvontaa/turvallinen-netinkaytto ja
www.netari.fi/ohjaustajaneuvontaa/tunteidenverkko

MLL:n Nuortennetti: www.nuortennetti.fi

Väestöliitto: www.vaestoliitto.fi/nuoret/turvallisuus/media/nuorten-netiketti

Ilmoituskanavia:

Onko alastonkuvasi lähtenyt leviämään ilman lupaasi? Ilmoita: www.nettivihje.fi

Ilmoita rikoksesta poliisille: www.nettivinkki.fi

Jos sinulla heräsi kysymyksiä kyselyyn liittyen, voit ottaa yhteyttä vihje@pelastakaalapset.fi

Kiitos osallistumisestasi.

b) Mitä on/mitä tarkoittaa seksuaalinen häirintä netissä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Netissä jaetut juorat ja huhut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Toisen henkilön alastoman tai puolialastoman kuvan jakaminen ilman henkilön lupaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Kuinka ilmoittaa netissä tapahtuneesta seksuaalisesta häirinnästä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Seksuaaliseen häirintään liittyvä lainsäädäntö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Mikä on sallittua/hyväksyttävää käyttäytymistä netissä ja mikä ei	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Mitä haluaisit oppia lisää koulussa tästä aiheesta?

LÄHTEET

Council of Europe. 2018. The Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect protect and fulfil the rights of the child in the digital environment https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016808b79f7 Viitattu 16.7.2018.

Croll, Jutta. 2018. Recommendation of the Council of Europe on children's rights in the digital environment, Childrens Rights Digital. <https://childrens-rights.digital/fokus/index.cfm/key.3382>. Viitattu 12.7.2018.

Elliot, Ian A. 2017. Self-Regulation Model of Sexual Grooming. Trauma, Violence and Sexual Abuse 2017. vol 18 1 83-97. SAGE. <http://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1524838015591573> Viitattu 16.7.2018.

Europol. 2017. Online sexual coercion and extortion as a form of crime affecting children - Law enforcement perspective. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation.

Hamilton-Giachrisis, Catherine, Hanson, Elly, Whittle, Helen, Beech, Anthony. 2017. "Everyone deserves to be happy and safe". A mixed methods study exploring how online and offline child sexual abuse impact young people and how professionals respond to it. NSPCC. University of Birmingham & University of Bath. A National Crime Command. <https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/research-reports/impact-online-offline-child-sexual-abuse.pdf> Viitattu 27.7.2018.

Hirvelä, Päivi. 2006. Rikosprosessi lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Oikeustieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Väitöskirja. WSOY Pro. Helsinki.

Ikonen, Riikka & Halme, Nina. 2018. Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta. Kouluterveyskyselyn tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 6, 3/2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Jakobsen, Gitte. 2015. More Than Just an Image. Teoksessa: Is It Really That Bad. An anthology of online sexual abuse of children and young people. Save the Children Denmark. Red Barnet. Toptryk Grafisk.

Korteniemi-Poikela, Erja & Cacciatore, Raisa. 2010. Portaita pitkin. Lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. Opas vanhemmille. WSOY. Helsinki.

Korkala, Susanna & Virta, Jutta. 2016. "Ehkä pieni pelko takaraivossa, kun on lähettänyt itsestään vähän paljastavampaa materiaalia." 15–25-vuotiaiden nuorten kokemukset sextingistä. Pro Gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201604201112>. Viitattu 5.6.2018.

Kosenko, Kami & Luurs, Geoffrey & Binder, Andrew. 2017. Sexting and Sexual Behavior, 2011–2015: A Critical Review and Meta-Analysis of a Growing Literature. Journal of Computer-Mediated Communication 22 (2017) 141-160. International Communication Association.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 7 §.

Laitinen, Merja. 2007. Lapsen houkuttelu. Teoksessa: Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat. Pelastakaa Lapset ry. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. Laiho Mari (Toim.) Forssan kirjapaino, Forssa.

Lampainen, Katri. 2011. Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Pro gradu-tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26619/> URN:NBN:fi:jyu-201103011839.pdf?sequence=1 Viitattu 18.6.2018.

Livingstone, Sonia. 2009. Children and the Internet. Great Expectations and Challenging Realities. Polity Press.

Livingstone, Sonia & Mason, Jessica. 2015. Sexual rights and sexual risks among youth online. A review of existing knowledge regarding children and young people's developing sexuality in relation to new media environments. European NGO Alliance for Child Safety Online Enacso.

Nielssen, Silja, Paasonen, Susanna & Spisak, Sanna. 2015. Pervy Role-play and such; Girls Experiences of Sexual Messaging Online. Journal Sex Education. Routledge. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14681811.2015.1048852> Viitattu 12.7.2018.

Opetushallitus. 2018. Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. (Toim.) Granskog et al. Oppaat ja käsikirjat 2018:4a. http://www.oph.fi/download/189829_Opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf. Viitattu 5.6.2018.

Pelastakaa Lapset ry. 2011. Suojele minua kaikelta. Tietoa internetin ja digitaalisen median osuudesta lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön lasten kanssa ja heidän hyväkseen toimiville ammattilaisille. Pelastakaa Lapset. Helsinki.

Pelastakaa Lapset ry. 2013. Ota puheeksi – Internet ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. Lasten suojele digitaalisessa mediassa. Pelastakaa Lapset. Helsinki.

Pelastakaa Lapset ry. 2016. Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja digitaalinen media. Pelastakaa Lapset. Helsinki. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/04/15164111/nettivilhje_uusilehti_web.pdf. Viitattu 5.6.2018.

Project deSHAME. 2017. Young people's experiences online sexual harassment. A cross-country report from project deSHAME. Childnet UK. Save the Children Denmark. Kek Vonal Hungary. UCLan UK. Co-financed by the EU https://www.childnet.com/ufiles/Project_deSHAME_Dec_2017_Report.pdf. Viitattu 18.6.2018.

Rikoslaki 17.luku 18 §.

Rikoslaki 20.luku 509/2014.

Rikoslaki 24. luku 8 § ja 9 §.

Rinkinen, Tuija. 2012. "Toivon, että vastaat koska en uskalla kysyä keneltäkään muulta aikuiselta!!! Ole kiltti ja auta!!! " Väitöskirja 1.9.2012. Terveystieteiden tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 54/2012. Väestöliitto. Hansaprint. Helsinki.

Salmivalli, Christina. 2003. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. PS-kustannus. WS-Bookwell. Juva. S.11-12.

Scholes-Balog, Kirsty, Francke Nicole & Hemphill Sheryl. 2016. Relationships between Sexting, Self-Esteem, and Sensation Seeking Among Australian Young Adults. Empirical paper. Sexualization, Media & Society. April-June 2016:1-8. SAGE.

Sørensen, Anette & Knudsen, Susanne. 2007. Nuoret, sukupuoli ja pornografia Pohjolassa Kööpenhamina: Pohjoismainen ministerineuvosto.

Sørensen, Kuno. 2015. Grooming – A Strategic Process. Teoksessa: Is It Really That Bad. An anthology of online sexual abuse of children and young people. Save the Children Denmark. Red Barnet. Toptryk Grafisk.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Edistä, ehkäise ja vaikuta – seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. Klemetti, Reija & Raussi-Lehto Eija (toim.). Opas 33. 3. Tarkennettu painos. Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino. Tampere.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Kouluterveyskysely.

Webster et al. 2012. European Online Grooming Project. Final Report. Prepared for and co-funded by the European Commission Safer Internet Plus Programme. https://search.coe.int/directorate_of_communications/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016808c1a4f. Viitattu 18.7.2018.

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista. Artikla 34. Suojelu seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista. Artikla 17. Tiedotusvälineiden rooli.

Quayle, Ethel. 2008. The COPINE Project. http://www.research.ed.ac.uk/portal/files/12893845/The_COPINE_Project.pdf. Viitattu 14.5.2018.

Facebook: *pelastakaalapset*
Twitter: *pelastakaalapset*
Nettivilje Twitter: *nettivilje*
Instagram: *pelastakaalapset*

Pelastakaa Lapset ry 2018

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset ry
Koskelantie 38, PL95, 00610 Helsinki
Puh. 010 843 5000

www.pelastakaalapset.fi

Pelastakaa Lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, vuonna 1922 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja maailmalla.